

РЭСЭЙ ФЕДЕРАЦИЯСЕ

ФЕДЕРАЛЬ КАНУН

ГРАЖДАНЛЫК ХЭЛЕ АКЛАРЫ ТУРЫНДА

1997 елның 22 октябрэндә
Дәүләт Думасы тарафыннан
кабул ителгән

1997 елның 5 ноябрэндә
Федерация Советы тарафыннан
хупланган

Бүлек I. ГОМУМИ НИГЕЗЛӘМӘЛӘР

Маддә 1. Әлеге Федераль канунны жайга салу предметы

Әлеге Федераль канун билгели:

гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру;

гражданлык хэле актларын теркәү тәртибе;

гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу турында китаплар формалаштыру тәртибе (актлар китаплары);

гражданлык хэле актлары язмаларын төзәтү, үзгәртү, тергезү һәм юкка чыгару тәртибе;

гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу турындагы китапларны саклау вакыты һәм тәртибе (актлар китаплары);

гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу турында һәм башка гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвендә булу яки булмавын раслаучы башка

документларга кабаттан таныклык бирү тәртибе;

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

гражданлык хәле актларын теркәү буенча Бердәм дәүләт реестрын алып бару тәртибе.

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 2. Гражданлык хәле актлары турында кануннар

1. Гражданлык хәле актлары турындагы кануннар Рәсәй Федерациясенең Гражданнар һәм Гаилә кодексына нигезлэнгән әлеге Федераль кануныннан, һәм Рәсәй Федерациясенең норматив хокукый актларына ярашлы кабул ителгән кануннардан тора.

2. Әлеге Федераль канунда каралган очраklar буенча, гражданлык хәле актларын теркәгәндә Рәсәй Федерациясенең Гаилә кодексы нигезендә кабул ителгән Рәсәй Федерациясенең субъект кануннары билгелэнгән нормалар исәпкә алына.

Маддә 3. Гражданлык хәле актлары

1. Гражданлык хәле актлары – гражданнарның хокукларын һәм бурычларын үзгәртүгә яки туктатуга бәйле булган, һәм шулай ук гражданнарның хокукый торышын характерлаучы гамәлләр яисә вакыйгалар.

2. Әлеге Федераль канунда каралган гражданлык хәле актлары: туу, никах теркәү, аерылышу, уллыкка (кызлыкка) алу, ата булуны билгеләү, исем үзгәртү һәм үлем - дәүләт теркәвендә раслана.

3. Гражданлык хәле актлары теркәү оешмалары барлыкка килгәнче яки яңадан торгызылганчы, дини йолалар буенча кылынган гражданлык хәле актлары Гражданлык хәле актларын теркәү оешмаларында гамәлдәге кануннар нигезендә тәңгәлләштерелә һәм алга таба дәүләт теркәвен таләп итми.

Маддэ 4. Гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алуны башкаручы органнар

1. Гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэве Рэсэй Федерациясе субъектларының дэүлэт хакимияте органнары тарафыннан оештырылган Гражданлык хэле актларын теркэү органнары тарафыннан башкарыла (алга таба - Гражданлык хэлэте актларын теркэү органнары).

Рэсэй Федерациясе субъектлары территориялэрендэ Гражданлык хэле актларын теркэү органнарының барлыкка килү һәм эшчэнлеге мәсьэлэлэре Рэсэй Федерациясе субъектлары тарафыннан элэге Федераль канун нигезендэ мөстэкыйль хэл ителэ.

Рэсэй Федерациясе субъекты территориясендэ гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алуны оештыру компетенциясенэ кергэн Рэсэй Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органы житэкчесе, дэүлэт сясэтен булдыру һәм тормышка ашыру һәм Гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алуны норматив-хокукый яктан жайга салу функциялэрен гамэлгэ ашыручы вэкалэтле федераль башкарма хакимият органы белэн килешү буенча Рэсэй Федерациясенэ тиешле субъекты территориясендэ гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алуны оештыру эшчэнлегенэ кергэн Рэсэй Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (дэүлэт хакимиятенэ югары башкарма органы житэкчесе) тарафыннан билгелэнэ.

Гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алу вэкалэтлэре Рэсэй Федерациясенэ вэкалэтлэре булып торалар һәм алар Рэсэй Федерациясе субъектларының дэүлэт хакимияте органнарына тапшырылалар (муниципаль районнарның, шәһэр округларының, авыл жирлеклэренэң жирле үзидарэ органнарына жибэрү мөмкинлеге белэн), аларны финанслау федераль бюджеттан субвенциялэр исэбеннэн гамэлгэ ашырыла.

(2014 елның 23 июненнэн 165-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендэ)

(1-нче пункт 2005 елның 31 декабреннэн 199-ФЗ номерлы Федераль канун

редакциясендә)

2. Әлеге Федераль канун - Рәсәй Федерациясенең субъект канун нигезендә гражданлык хәле актларын теркәү органнары булмаган муниципаль районнарының, шәһәр округларының, авыл жирлекләренең жирле үзидарә органнарына, шул исәптән авыл жирлекләренең жирле үзидарә органнарына - туу, никах теркәү, аерылышу, ата булуны билгеләү, үлем кебек гражданлык хәле актларын билгеләүгә вәкаләтләр бирелә ала. Жирле үзидарә органнарына әлеге вәкаләтләр бирелә, аларны гамәлгә ашыру өчен кирәкле матди һәм финанс чаралары бирелә.

(2014 елның 23 июненнән 165-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Рәсәй Федерациясе субъекты законы буенча шулай ук гражданлык хәле актлары язмаларын кәгазь чыганаclarда саклау урыны, шәһәр һәм авыл жирлекләренең жирле үзидарә органнары тарафыннан кәгазьдә төзелгән гражданлык хәле актларының югалган язмаларын торгызу урыны билгеләнә.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Жирле үзидарә органнарының гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә кую вәкаләтләрен башкаруын контрольдә тоту Рәсәй Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла.

(2 пункт 2003 елның 7 июленнән 120-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2.1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләре Гражданлык хәле актлары турындагы законнар нигезендә кабул ителә торган, дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан башкарыла торган административ регламентлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Административ регламентлар кабул ителгәнче, Гражданлык хәле актларын

дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукий жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан граждан хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләре Рәсәй Федерациясе субъектлары башкарма хакимияте органнары тарафыннан кабул ителә торган административ регламентлар нигезендә гамәлгә ашырыла ала. Күрсәтелгән административ регламентлар Гражданлык хәле актлары турындагы кануннарга каршы килә алмый, шул исәптән гражданның хокукларын һәм ирекләрен, оешмаларның хокукларын һәм канунлы мәнфәгатьләрен гамәлгә ашыру бүлегендә кануннарда каралмаган өстәмә таләпләр һәм чикләүләргә үз эченә алмый һәм федераль башкарма хакимият органнары тарафыннан дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең һәм дәүләт функцияләрен үтәүнең административ регламентларына ярашлы рәвештә эшләнә.

(2.1 пункт 2009 елның 27 декабреннән 365-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2.2. Туу (туу белән бер үк вакытта ата булуны билгеләүче дәүләт теркәвеннән башка) һәм үлем турындагы дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләре Рәсәй Федерациясе субъекты кануны белән шулай ук дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләренә дә йөкләнергә мөмкин.

Рәсәй Федерациясе субъекты тарафыннан әлеге пунктның беренче абзацында күрсәтелгән канун кабул ителгән очракта дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге, шул исәптән әлеге Федераль канунда каралган түбәндәге вәкаләтләргә гамәлгә ашыра:

гражданлык хәле актларын теркәү;

туу турында таныклыклар һәм үлем турында таныклыклар бирү;

миграция өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыручы һәм хокукий кулану, контрольдә тоту, күзәтү функцияләрен башкаручы һәм миграция өлкәсендә дәүләт хезмәтләре күрәтүне булдырган башкарма хакимиятнең федераль органының территорияль органына вафат булганнарның паспортлары тапшыру;

гражданлык хәле актларын теркәү органнарына граждан хәле актларын теркәү кәгазәндә төзелгән документларны, шулай ук туу һәм үлемне дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булган документларны саклауга тапшыру.

Гражданлык хәле актлары язмаларының кәгаздә төзелгән, шулай ук туу һәм үлемне дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып торган документларны тапшыру тәртибе Гражданлык хәле актларын теркәү өлкәсендә контроль һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнә.

Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре төзегән туу һәм үлем турындагы актларны язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кергү, шулай ук аларны тергезү Гражданлык хәле актларын теркәү органнары тарафыннан башкарыла.

Әлеге пунктның беренче абзацы нигезендә, вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүче күпфункцияле үзәкләренә һәм аларның хезмәткәрләренә Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алуны гамәлгә ашырганда, әлеге Федераль канун тарафыннан гражданлык хәле актларын һәм аларның вазыйфаи затларын теркәү органнарына йөкләнгән хокук, бурычлар һәм җаваплылык кагыла.

Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре тарафыннан Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны контрольдә тоту Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Күпфункцияле үзәк тарафыннан әлеге пунктның беренче абзацында каралган вәкаләтләрне тиешенчә башкармаган очракта, мондый вәкаләтләр әлеге пунктның уникаль абзацында каралган тәртиптә гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы тәкъдиме нигезендә кире алынырга мөмкин.

Әлеге пунктның беренче абзацында каралган вәкаләтләрне тартып алу тәртибе дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләренә Рәсәй Федерациясенең тиешле субъекты кануны белән билгеләнә.

(2.2 п. 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелде)

2.3. Әгәр Рәсәй Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте югары башкарма органының норматив хокукый акты нигезендә туры килсә - Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу буенча дәүләт хезмәтләре күрсәтү буенча гражданлык хәле актларын теркәү органнарының вәкаләтләре (функцияләре), шул исәптән әлеге статьяның 2.2 пунктында каралмаган вәкаләтләренә йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләренә һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күрсәтелгән күпфункцияле үзәкләре Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу буенча дәүләт хезмәте күрсәтүче органнар исемлегенә кертелгән, Рәсәй Федерациясенең тиешле субъекты дәүләт хакимиятенең югары башкарма органы тарафыннан расланган әлеге дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре эшчәнлегенә гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу органнары тарафыннан гамәлгә ашыру тәртибен жайга сала торган әлеге Федераль канун нигезләмәләре кулланыла.

(2.3 пункт 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

3. Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә яшәүче Рәсәй Федерациясе гражданның Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу Рәсәй Федерациясе консуллык учреждениеләре тарафыннан әлеге Федераль канун нигезендә башкарыла.

Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә булган Рәсәй Федерациясе консуллык оешмаларына һәм аларның вазыйфай затларына Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алганда, әлеге Федераль канун белән Гражданлык хәле актларын теркәү органнарына һәм аларның вазыйфай затларына йөкләнгән

хокуклар, бурычлар һәм жаваплылык кагыла.

(абзац 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Рәсәй Федерациясе консуллыгы учреждениеләре тарафыннан Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә житештерелә торган гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек Рәсәй Федерациясе халыкара мөнәсәбәتلәре өлкәсендә дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

(абзац 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

4. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген контрольдә тоту Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы:

гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген координацияли һәм методик яктан тәмин итә;

гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алуға Рәсәй Федерациясе вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны контрольдә тотат;

гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алганда, Рәсәй Федерациясе кануннары үтәләшенә күзәтчелек итә, шул исәптән гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алуны гамәлгә ашыручы органнар эшчәнлеген тикшерә, документларны юк итә һәм Рәсәй Федерациясе кануннарын бозуларны бетерү турында күрсәтмәләр кертә.

(1 пункт 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

5. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә тапшырыла торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру өчен акчалар федераль бюджетта субвенцияләр рәвешендә карала.

(2013 елның 7 маеннан 104-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Субвенцияләр федераль бюджетны үтәү өчен билгеләнгән тәртиптә Рәсәй Федерациясе субъектлары бюджетлары счетларына күчерелә.

Субвенцияләр бирү өчен акчаларны тоту һәм исәпкә алу тәртибе Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

Рәсәй Федерациясе субъекты кануны белән жирле үзидарә органнарының гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләре бирелгән очракта аларны финанс белән тәмин итү Рәсәй Федерациясенә тиешле субъекты өчен каралган субвенцияләр исәбеннән гамәлгә ашырыла.

(абзац 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Субвенцияләр билгеләнгән тәртиптә Рәсәй Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары тарафыннан билгеләнгән бүлү нигезендә жирле бюджетлар счетларына күчерелә.

(абзац 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

(5 пункт 2004 елның 29 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

6. Рәсәй Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары квартал саен бюджет, салым, иминият, валюта, банк эшчәнлегә өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма

хакимиятнең федераль органына, шулай ук гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органына тапшырылган субвенцияләрне тоту турында хисап тапшыра.

(2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы, 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен чаралар максатлы характерда була һәм башка максатларда кулланыла алмый.

(6 пункт 2004 елның 29 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

7. Федераль бюджеттан субвенцияләрне тотуны контрольдә тоту финанс-бюджет өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек функцияләрен башкаручы һәм гражданлык хәле актларын контрольдә тоту һәм күзәтчелек функцияләрен башкаручы вәкаләтле федераль башкарма хакимият органы һәм Рәсәй Федерациясенә Хисап палатасы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

(7 пункт 2004 елның 29 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән, 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы, 2013 елның 7 маеннан 104-ФЗ номерлы федераль кануннар редакциясендә)

7.1. Рәсәй Федерациясе субъектларының дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә үз матди ресурсларыннан һәм финанс чараларыннан файдаланырга хокуклы.

Гражданлык хәле актларын теркәү органнарына Рәсәй Федерациясе субъектларының норматив хокукый актлары белән йөкләнгән башка вәкаләтләр Рәсәй Федерациясе субъектлары бюджет чаралары исәбеннән гамәлгә ашырыла.

(п. 7.1 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

8. Рәсәй Федерациясе субъектлары дәүләт хакимияте органнарына тапшырылган гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен тиешенчә башкармаган очракта, әлегә вәкаләтләр гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыра торган башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тәкъдиме буенча Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан вакытлыча алына ала.

Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен алган очракта, аларны вакытлыча гамәлгә ашыру Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органына кирәкле матди һәм финанс чараларын тапшыру белән бергә йөкләнә.

(8 пункт 2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

9. Жирле үзидарә органнарына тапшырылган вәкаләтләрне тиешенчә гамәлгә ашырылмавына яки гражданлык хәле актларын теркәү органнары барлыкка килүгә бәйле рәвештә гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләрен алу тәртибе Рәсәй Федерациясе субъекты кануны белән билгеләнә.

(9 пункт 2004 елның 29 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 5. Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә Рәсәй Федерациясе Консуллыгы учреждениеләре гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу вәкаләтләре

Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә Рәсәй Федерациясе Консуллыгы учреждениеләре:

туу турында дәүләт теркәве, никах теркәү, аерылышу, уллыкка(кызлыкка) алу, ата булуны билгеләү, исемне үзгәртү һәм үлем турындагы таныклыкта үзгәрешләр

житештерэ;

Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә даими яшәүче Рәсәй Федерациясе гражданны, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар гаризалары буенча Рәсәй Федерациясе территориясендә төзелгән гражданлык хәле актлары язмаларына төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү турында карарлар кабул ителәр;

аларның сакланышында булган гражданлык хәле актларын теркәү системасындагы үзгәрешләр дә төзәтелә;

гражданлык хәле актлары язмалары саклауда булган гражданны хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклыклар һәм гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу фактларының булуын яки булмавын раслаучы башка документлар бирелә;

(2012 елның 12 ноябриннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу белән бәйле федераль конституция кануннарында, федераль кануннарда каралган башка вәкаләтләрне башкара.

Маддә 6. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәве

1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу гражданнының милек һәм шәхси мөлкәткә карамаган хокукларын, шулай ук дәүләт мәнфәгатьләрен саклау максатларында билгеләнә.

2. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында гражданлык хәле актының тиешле язмасын төзү юлы белән башкарыла, аның нигезендә гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында таныклык бирелә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Туу, никах теркәү, аерылышу, уллыкка (кызлыкка) алу, ата-анабулуны билгеләү, исем яки үлем үзгәрешләре турында актка кертелгән тиешле

мәғлүматлар әлеге Федераль канун белән билгеләнә. Гражданлык хәле актлары язмасына конкрет гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алуның аерым шартлары белән бәйле башка белешмәләр дә кертелергә мөмкин.

4. Граждан хәле актлары язмаларының формалары, гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында таныклыкның бланклары формалары, гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу фактларының булуын яки булмавы, гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында гариза формалары, шулай ук аларны тутыру кагыйдәләре гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашырп, бюджет, салым, иминият, валюта, банк эшчәнлегә өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы һәм салымнар һәм жыемнар турындагы кануннарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә,

(4 пункт 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында таныклык бланклары типография ысулы белән гербтагы кәгазьдә башкарыла, анык хисап документлары булып тора; мондый һәрбер бланкның сериясе һәм номеры бар.

5. Гражданлык хәле актларын теркәү органнарында эш башкару Рәсәй Федерациясенә дәүләт телендә-рус телендә алып барыла. Рәсәй Федерациясе субъекты (республика) тарафыннан үзенә дәүләт теле билгеләнгәндә эш башкару рус телендә алып барыла, ә кирәкле очрақларда - Рәсәй Федерациясе субъекты (республика) дәүләт телендә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

6. Гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгә хезмәткәре үзенә, иренә, аның һәм аның

туганнарының (ата-аналарының, балаларының, оныкларының, бабаларының, эбилэренен, туганнарының, бертуган энелэренен һәм сецеллэренен) гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алуны житештерергә хокуклы түгел. Гражданлык хэле актларын дәүләт теркәве мондый очрактарда гражданлык хэле актларын теркәү органының яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзегенен бүтән хезмәткәре яисә гражданлык хэле актларын теркәү органында яисә башка күпфункцияле үзәктә башкарыла.

(2017 елның 29 декабринән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

7. Гражданлык хэле актларын дәүләт теркәве дөрөслеге һәм гражданлык хэле актлары язмаларын төзү сыйфаты өчен жаваплылык гражданлык хэле актларын теркәү буенча тиешле орган житәкчесенә яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге житәкчесенә йөкләнә.

(2017 елның 29 декабринән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

8. Гражданлык хэле актларын теркәү органының яисә гражданлык хэле актын дәүләт теркәвенә алуға бәйле күп функцияле үзәк хезмәткәренә билгеле булган мәгълүматлар, шул исәптән шәхси мәгълүматлар, федераль кануннар нигезендә рөхсәт ителгән мәгълүмат булып тора һәм игълан ителми.

Гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу турындагы мәгълүматларны бирү әлегә Федераль канун белән билгеләнгән тәртиптә һәм очрактарда гамәлгә ашырыла.

(8 пункт 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (беренче абзац 2017 елның 29 декабрь Федераль канун редакциясендә)

9. Гражданлык хэле актларын теркәү органнары, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт хезмәтләре күрсәтү өчен кирәкле белешмәләрне дәүләт органнарыннан, жирле үзидарә органнарыннан, оешмалардан алырга хокуклы. Гражданлык хэле актларын теркәү органнары яисә дәүләт һәм муниципаль

хезмәтләр күрсәтүнең күп функцияле үзәкләре тарафыннан мондый мәгълүматларны алу ведомствоара мәгълүмати хезмәттәшлек кысаларында гамәлгә ашырыла. Күрсәтелгән үзара бәйләнешне гамәлгә ашыру очрагында электрон формада ведомствоара электрон хезмәттәшлекнең бердәм системасы һәм аңа тоташтырыла торган ведомствоара электрон хезмәттәшлекнең 2010 елның 27 июленнән 210-ФЗ санлы "Муниципаль һәм дәүләт хезмәт күрсәтүне оештыру турында" федераль закон таләпләре нигезендә барлыкка килгән региональ системалары кулланыла

(9 пункт 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль закон белән кертелгән (2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Маддә 7. Гражданлык хәле актын язу

1. Гражданлык хәле актын төзү өчен гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булган документлар һәм мөрәжәгать итүченең шәхесен раслаучы документ тапшырылырга тиеш.

Чит ил дәүләтләрнең компетентлы органнары тарафыннан бирелгән һәм гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен тәкъдим ителгән документлар, әгәр Рәсәй Федерациясенең халыкара килешүләре белән башкасы каралмаган булса, легальләштерелергә һәм Рәсәй Федерациясенең дәүләт теленә (рус теленә) күчерелергә тиеш. Тәржемәнең дөреслегә нотариаль рәсмиләштерелгән булырга тиеш.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Гражданлык хәле актын язу рус телендә электрон документ рәвешендә һәм кәгазьдә төзелә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Гражданлык хәле актының һәр язмасы кәгазьдә гариза бирүче тарафыннан укылырга тиеш, аларга һәм гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе яисә ул вәкаләт биргән граждан хәле актларын теркәү органы хезмәткәре яисә

дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге житәкчесе яисә аларга вәкаләтле дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге хезмәткәре тарафыннан имзаланырга тиеш, гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күп функцияле үзәге мөһере белән бастырылырга тиеш. Гражданлык хәле актларын теркәү органы басмасында Рәсәй Федерациясенә Дәүләт гербы сурәтләнә һәм гражданлык хәле актларын теркәү органы исемен рус телендә һәм Рәсәй Федерациясе субъекты дәүләт телендә язып була. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен кулланыла торган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге басмасында Россия Федерациясе дәүләт гербы сурәтләнә, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме рус телендә һәм Рәсәй Федерациясе субъекты дәүләт телендә языла.

Гражданлык хәле актының электрон документ формасында төзелгән һәр язмасы гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе яисә гражданлык хәле актларын теркәү органы хезмәткәре яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге житәкчесе яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге житәкчесе тарафыннан көчәйтелгән квалификацияле электрон имза белән имзалана.

Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә гражданлык хәле актын төзү үзенчәлекләре Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(2017елның 29 декабрь редакциясендә)

4. Гражданлык хәле актларын кәгазьгә теркәү (гражданлык хәле актларының һәр төре буенча аерым төзелгән) ел эчендә хронологик тәртиптә гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу кенәгәсенә (актлар кенәгәсенә) жыела.

(4 пункт 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

5. Үз көчен 2018 елның 1 октябреннән югалтты. - 2016 елның 23 июненнән

219-ФЗ номерлы Федераль канун.

Маддә 8. Граждан хәле актын дәүләт теркәве турында таныклык

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

1. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турындагы таныклык гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу факты таныклығына бирелә. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турындагы таныклықка житәкче яисә аның вәкаләтле хезмәткәре гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге житәкчесе яисә хезмәткәре кул куя һәм гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге мөһерә белән беркетелә.

2. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турындагы таныклык рус телендә рәсмиләштерелә. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турындагы таныклықны шулай ук Рәсәй Федерациясе субъекты (республика) дәүләт телендә гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турындагы мәгълүматларны да үз эченә ала, әгәр бу Рәсәй Федерациясе субъекты законы белән каралган булса.

3. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында таныклық бланклары Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан вәкаләтле оешма тарафыннан әзерләнә. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу, аларны сатып алу, исәпкә алу һәм зыян күргән бланкларны юкка чыгару тәртибе Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында таныклық бланкларының серияләрен һәм номерларын бирү тәртибе гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнә.

Маддә 9. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык һәм гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы яки инкяр итүче башка документлар

(2012 елның 12 ноябринан 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

1. Әгәр гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турында таныклыкны куллану мөмкинлекләре булмаса, аерым очракларда югалуы, бозылуы, шул исәптән бланкның тузган булуы, гражданлык хәле актларын теркәү органы текстының һәм басманың укылмаслык булуы, ламинировкалау - гражданлык хәле актларын теркәү органы, гражданлык хәле актын теркәүнең беренче нөсхәсе саклана торган граждан хәле актларын теркәү турында кабат таныклыкны бирә; ә әлеге Федераль канунда, башка федераль кануннарда каралган очракларда, гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алучы факты булган башка документ бирә.

(2012 елның 12 ноябринан 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хәле актлары язмасының беренче нөсхәсе сакланып калмаса, гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турында кабат таныклык Гражданлык хәле актын теркәүнең икенче нөсхәсе саклана торган Рәсәй Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органы тарафыннан бирелә.

(абзац 2002 елның 29 апреленан 44-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык бирелә:

гражданлык хәле актын язуы билгеле затка карата төзелгән булса;

үлгән кешенең туганына яисә башка кызыксынучы затка, әгәр элегрәк гражданлык хәле актын билгеле затка карата төзелгән һәм ул зат вафат булган очракта;

ата-аналарга (аларны алыштыручы затларга) яки опека һәм попечительлек органы вәкиленә, әгәр туу турында акт язуы билгеле затка карата төзелгән булса, кабаттан таныклык бирү көненә зат балигылык яшенә житмәсә (бала балигы булгач, аның ата-анасына (икесенең берсенә) аларның үтенече буенча баланың тууын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы башка документ бирелә);

(2012 елның 12 ноябреннән 183-ФЗ номерлы, 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

эшкә яраксыз дип табылган затларны опекуннарына;

(абзац 2012 елның 12 ноябреннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык алу хокукына ия заттан нотариаль расланган ышанычнамә тапшырылган очракта башка затка.

3. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык бирелми:

ата-ана хокукыннан мәхрүм ителгән яки ата-ана хокуклары чиклэнгән ата-аналарга - бала туу турында таныклык;

никахны өзгән затларга һәм никах гамәлдә түгел дип танылган затларга – никахны теркәү турында таныклык.

Күрсәтелгән затлар үтенече буенча аларга баланың тууын дәүләт теркәвенә алу яки никах теркәү фактын раслаучы башка документ бирелә.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3.1. Никахта булмаган затка аның үтенече буенча әлеге маддәнең 4 яки 5 пунктларында билгелэнгән тәртиптә мөрәжәгать итүченең никахын теркәүне дәүләт теркәве фактының булмавы турында документ бирелергә мөмкин.

(3.1 пункт 2012 елның 12 ноябреннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

4. Гражданлык хәле актларын теркәү органына шәхсэн мөрәжәгать иткән затка гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык яки гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы яки инкяр итүче

бүтэн документ мөрәжәгать итү көнөндө бирелә.

(2012 елның 12 ноябриннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Әгәр запрос язма рәвештә почта элемтәсе аша яки мәгълүмати-телекоммуникация челтәрләриннән, шул исәптән "Интернет" челтәриннән (федераль дәүләт мәгълүмат системасын да кертеп - дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары) электрон документ формасында гражданлык хәле актларын теркәү органына жиберелә икән - дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары, гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык яисә гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы башка документ әлегә документны жибергән затның яшәү урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органына тиешле документны яңадан жиберү турында хәбәрнамә белән жиберелә. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында кабат таныклык яки гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы башка документ мөрәжәгать итүчегә әлегә запрос жибергән затның яшәү яисә тору урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан бирелә.

(12.11.2012 N 183-ФЗ, 31.12.2014 N 517-ФЗ, 29.12.2017 N 438-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

Электрон документ рәвешендә тапшырылган гражданлык хәле актын яки гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы башка документны кабат бирү турында запрос мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы белән имзалана.

(абзац 2014 елның 31 декабриннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

5. Гражданлык хәле актын яки гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы бүтән документның кабат бирелүе турында язмача запрос бирү һәм гражданлык хәле актын яки граждальк хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын

раслаучы кабат таныклык яисэ гражданлык хэле актын дэүлэт теркэвенэ алу фактын
раслаучы башка документ бирү турында язмача запрос бирү дэүлэт һәм муниципаль
хезмэтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзеге аша гамәлгә ашырыла ала.

(1 пункт 2012 елның 12 ноябрэннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун
редакциясендә)

6. Мөрәжәгать белән бер үк вакытта гражданлык хэле актларын теркәү
органына яисэ дэүлэт һәм муниципаль хезмэтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзегенэ
тиешле дэүлэт пошлинасын түләү турында квитанция тапшырырга яки тиешле
дэүлэт пошлинасы өчен электрон акчаны файдаланып алдан түлөргә, дэүлэт һәм
муниципаль түләүләр турында Дэүлэт мәгълүмат системасында булган
мәгълүматны кулланып түләү турында мәгълүмат бирергә кирәк.

(6 пункт 2012 елның 12 ноябрэннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән
кертелгән)

7. Гражданлык хэле актын яисэ гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ
алу фактын раслаучы бүтән документ алган очракта гражданлык хэле актларын
теркәү органында яисэ дэүлэт һәм муниципаль хезмэтләр күрсәтүнең күпфункцияле
үзегендә мөрәжәгать итүченең шәхесен раслаучы документ һәм гражданлык хэле
актын дэүлэт теркэвенэ алу хокукын раслаучы документлар күрсәтергә кирәк. Әлеге
маддә нигезендә гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алу хокукын раслый
торган документлар исемлеге гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алу
өлкәсендә дэүлэт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга
салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль
органы тарафыннан билгеләнә.

(7 пункт 2014 елның 31 декабрэннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән
кертелгән)

**Маддә 10. Гражданлык хэле актларын дэүлэт теркэвенэ алу өчен дэүлэт
пошлинасы һәм гражданлык хэле актларын теркәү органнары тарафыннан
башкарыла торган башка юридик әһәмиятле гамәлләр**

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алган өчен һәм гражданлык хәле актларын теркәү органнары тарафыннан башкарыла торган башка юридик әһәмиятле гамәлләр өчен дәүләт пошлинасы түләү (түләүдән азат итү) күләме һәм тәртибе Рәсәй Федерациясенең салымнар һәм жымнар турында кануннары белән билгеләнә.

Маддә 11. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алудан баш тарту

1. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алудан баш тарту рөхсәт ителә:

әгәр дә дәүләт теркәве әлеге Федераль канунга каршы килсә;

әлеге Федераль канун нигезендә тәкъдим ителгән документлар әлеге Федераль канун һәм башка норматив хокукый актлар таләпләренә туры килмәсә.

2. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алудан баш тарткан зат (аның вәкиле) таләбе буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе әлеге затка (аның вәкиленә) язма рәвештә баш тарту сәбәпләрен хәбәр итәргә тиеш.

3. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алудан баш тартуы кызыксынучы зат тарафыннан гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру компетенциясенә кәргән Рәсәй Федерациясе субъектының башкарма хакимияте органына, гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә контроль һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыра торган башкарма хакимиятнең федераль органы территорияль органына яисә судка шикаять биреләргә мөмкин.

(2005 елның 31 декабреннән 199-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 12. Үз көчен 2018 елның 1 октябреннән югалтты. - 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун

Маддә 13. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турындагы документларны гамәлдә булуын билгеләү һәм мондый документларның дөреслеген тану

(2012 елның 12 ноябренән 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

1. Рәсәй Федерациясе территориясендә чит ил дәүләтләре кануннары буенча Рәсәй Федерациясе гражданнына, чит ил гражданнына һәм гражданлыгы булмаган затларга карата гражданлык хәле актлары таныклыгына чит дәүләтләрнең компетентлы органнары тарафыннан бирелгән документлар, легаль булу шартында Рәсәй Федерациясенең халыкара килешүе белән, башкача билгеләнмәгән очракта Рәсәй Федерациясендә гамәлдә дип таныла.

2. Рәсәй Федерациясенең халыкара килешүләре белән билгеләнгән очракларда, Рәсәй Федерациясенең компетентлы органнары тарафыннан гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу фактларын яки алар булмаган очракта бирелгән рәсми документлар һәм бу апостил документларда гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру компетенциясенә керткән Россия Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органы тарафыннан тапшыру юлы белән раслана.

(2 пункт 2012 елның 12 ноябренән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 13.1. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестры

(2016 елның 23 июнендән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

1. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестры гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу һәм гражданлык хәле актларын теркәү органнары тарафыннан әлеге Федераль канун нигезендә башка юридик яктан әһәмиятле гамәлләр башкару нәтижәсендә алына торган электрон формада документлаштырылган мәгълүматларның системалаштырылган жыйнагы булып тора.

Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрына шулай ук

чит дэүлэтлэрнең компетентлы органнары тарафыннан Рэсэй Федерациясе территориясе чиклэреннән тыш тиешле чит ил дэүлэтлэре законнары буенча Рэсэй Федерациясе гражданнына карата гражданлык хэле актлары таныхлыгына бирелгән документлар турында белешмэләр кертелә.

2. Гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дэүлэт реестрын алып бару, гражданлык хэле актлары язмаларын төзү һәм чит дэүлэтлэрнең компетентлы органнары тарафыннан Рэсэй Федерациясе территориясендә тиешле чит ил дэүлэтлэре кануннары буенча гражданлык хэле актлары таныхлыгына бирелгән документлар турында мәгълүмат формалаштыру рус телендә гамәлгә ашырыла.

3. Гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дэүлэт реестрында төзелгән гражданлык хэле актының һәр язмасы, чит ил дэүлэтенең компетентлы органы тарафыннан Рэсэй Федерациясе территориясеннән читтә тиешле чит ил дэүлэте кануннары буенча гражданлык хэле акты таныхлыгына бирелгән һәр документ турында мәгълүмат гражданлык хэле актлары бердәм дэүлэт реестрына кертелгәндә, гражданлык хэле актлары язмалары Рэсэй Федерациясе территориясендә үзгәрми торган һәм кабатланмый торган номер белән идентификацияләнә.

4. Тиешле чит ил дэүлэте кануннары буенча чит ил дэүлэтенең компетентлы органы тарафыннан гражданлык хэле актын теркәү башкарылган, шулай ук мондый теркәү Рэсэй Федерациясе гражданында торучы балигъ булмаган балага карата яисә унсигез яшькә житмәгән яисә Рэсэй Федерациясе гражданының эшкә сәләтлелеге чикләнгән балага карата башкарылган очракта, үзенең яшәү урыны буенча Рэсэй Федерациясе территориясеннән читтә гражданлык хэле актларын теркәү органына яисә Рэсэй Федерациясе консуллыгына Рэсэй Федерациясе Хөкүмәте билгеләгән тәртиптә мондый теркәү факты турында белешмэләр жиберә.

Гражданлык хэле актын теркәү факты турында мәгълүматлар чит ил дэүлэтенең компетентлы органы тарафыннан гражданлык хэле актын теркәгән көннән бер айдан да соңга калмыйча тапшырылырга тиеш.

5. Гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дэүлэт реестрына чит

дәүләтләрнең компетентлы органнары тарафыннан Рәсәй Федерациясе территориясе чикләреннән тыш тиешле чит дәүләтләр кануннары буенча Рәсәй Федерациясе гражданнына карата гражданлык хәле актлары таныклығына бирелгән документлар турындагы мәгълүматларны кертү тәртибе, шулай ук әлеге мәгълүматларның составы Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

6. Гражданлык хәле актларын теркәү, шулай ук әлеге Федераль канун нигезендә Бердәм дәүләт реестрындагы гражданлык хәле актлары язмалары кергән башка мәгълүматлар даими рәвештә сакланырга, аларны юкка чыгарырга һәм әйләнештән алырга тиеш түгел. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган төзәтүләр яисә үзгәрешләр кертелгән очракта, элекке гражданлык хәле актларын теркәү сакланып кала.

7. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрын алып бару, материал жыюны, саклауны, формалаштыруны, эшкәртүне һәм мәгълүмат бирүне кертәп, гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрын алып бару (алга таба - федераль мәгълүмат системасы) федераль дәүләт мәгълүмат системасында гамәлгә ашырыла, аның эшчәнлегенә шул исәптән "Мәгълүмат, мәгълүмати технологияләре һәм мәгълүматны яклау турында" 149-ФЗ номерлы Федераль канун (2006 елның 27 июленнән) һәм "Шәхси мәгълүматлар турында" 152-ФЗ номерлы Федераль канун (2006 елның 27 июленнән) нигезендә дә тәэмин ителә.

8. Аны төзүне һәм эксплуатацияләүне тәэмин итүче федераль мәгълүмат системасы операторы булып салымнар һәм жымнар турындагы законнарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы тора.

9. Федераль мәгълүмат системасы операторы гамәлгә ашыра:

федераль мәгълүмат системасын булдыру һәм анда булган мәгълүматны, шул исәптән шәхси мәгълүматларны эшкәртү;

федераль мәгълүмат системасының көндәлек һәм тәүлек бие эшләвен тәэмин

итү;

"Мәгълүмат, мәгълүмат технологияләре һәм мәгълүматны яклау турында" 2006 елның 27 июленнән 149-ФЗ номерлы Федераль канун һәм "Персональ мәгълүматлар турында" 2006 елның 27 июленнән 152-ФЗ номерлы Федераль канун таләпләре нигезендә федераль мәгълүмат системасындагы мәгълүматларны яклау";

гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы мәгълүматларны әлегә Федераль канунның 13.2 маддәсе нигезендә бирү.

10. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрын алып бару кагыйдәләре Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

11. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу һәм башка юридик әһәмиятле гамәлләр башкару өчен федераль мәгълүмат системасы операторы гражданлык хәле актларын теркәү органнарына, Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күп функцияле үзәкләренә һәм Рәсәй Федерациясе консуллык учреждениеләренә гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрына керү мөмкинлеген һәм гражданлык хәле актларын төзү, үзгәртү, саклау, эшкәртү һәм бирү мөмкинлеген тәмин итә, шулай ук гражданлык хәле актларын язмаларының Бердәм дәүләт реестрын алып бару кагыйдәләре белән билгеләнгән тәртиптә федераль мәгълүмат системасының мәгълүмат технологияләрен һәм техник чараларын кулланып әлегә Федераль канун нигезендә башка мәгълүматлар белән билгеләнгән.

Маддә 13.2. Гражданлык хәле актлары язмалары Бердәм дәүләт реестрында булган мәгълүматларны житкерү

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

1. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы тууны дәүләт теркәвенә алу турында мәгълүматлар һәм гражданлык хәле актлары

язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган туу турындагы актларның төзәтмәләрен яисә язмаларына үзгәрешләр кертү турында мәғлүматлар эчке эшләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукый җайга салуны гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына бирелә, ул наркотиклар, психотроп матдәләр һәм аларның прекурсорлары әйләнешенә контрольлек итү өлкәсендә, миграция өлкәсендә, шулай ук күрсәтелгән өлкәләрдә (аның территориаль органнары) федераль дәүләт контроле (күзәтчелеге), салымнар һәм җыямнар турындагы законнарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары), Рәсәй Федерациясендә социаль, икътисадый, демографик, экологик һәм башка ижтимагый процесслар турында рәсми статистик мәғлүмат формалаштыру функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары) буенча хокук куллану функцияләре), Рәсәй Федерациясе Пенсия фондына, Рәсәй Федерациясе Социаль иминият фондына, Территориаль мәжбүри медицина иминияте фондларына, мәғлүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы Рәсәй Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына һәм федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәғлүмати хезмәттәшлекне оештыру керә.

(2018 елның 29 июленнән 272-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Үлемне дәүләти теркәү турында мәғлүматлар гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында урын алган һәм үлем турындагы актларның гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган төзәтмәләре яки язмаларына үзгәрешләр кертү турында мәғлүматлар эчке эшләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукый җайга салуны гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына бирелә, ул наркотик чаралар, психотроп матдәләр һәм аларның прекурсорлары әйләнешенә контрольлек итү өлкәсендә, миграция өлкәсендә, шулай ук күрсәтелгән өлкәләрдә (аның территориаль органнары) федераль дәүләт контроле (күзәтчелеге), салымнар һәм җыямнар

турындагы законнарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары), Рәсәй Федерациясендә социаль, икътисадый, демографик, экологик һәм башка ижтимагый процесслар турында рәсми статистик мәгълүмат формалаштыру функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары) буенча хокук куллану функцияләре), оборона өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына (аның территориаль органнарына), Рәсәй Федерациясе Милли гвардиясе гаскәрләре эшчәнлеге өлкәсендә, корал эйләнеше өлкәсендә, шәхси сак эшчәнлеге өлкәсендә һәм ведомстводан тыш сакчылык өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм тормышка ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына (башкарма хакимиятнең федераль органына), Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан дәүләт кадастр исәбен, хокукларны дәүләт теркәвенә алуны гамәлгә ашыру, Күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрын алып бару һәм Күчемсез мөлкәтнең бердәм дәүләт реестрындагы органына (аның территориаль органнарына), Рәсәй Федерациясе Пенсия фондына, Рәсәй Федерациясе Социаль иминият фондына, Мәжбүри медицина иминиятенең территориаль фондларына, Рәсәй Федерациясе субъектларының башкарма хакимият органнарына белешмәләр бирү, федераль башкарма хакимият органнарының һәм яки федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәгълүмати хезмәттәшлекне оештыру һәм мәгълүмати хезмәттәшлек итүне гамәлгә ашыра торган вәкаләтләрне гамәлгә ашыра, муниципаль районнарның, шәһәр округларының жирле администрацияләре башлыклары, федераль эһәмияттәге шәһәрләрнең шәһәр эче территорияләре, Рәсәй Федерациясе субъектлары кануннарында каралган очракларда - федераль эһәмияттәге шәһәрләр башкарма хакимиятенең территориаль органнары.

(2018 елның 29 июленнән 272-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган никахны теркәүне һәм өзүне дәүләт теркәвенә алу турында мәгълүматлар һәм

гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган никахны төзү һәм өзү турындагы актларның төзәтмәләрен яки үзгәрешләрен кертү турындагы мәғлүматлар салымнар һәм жыемнар турындагы законнарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына (аның территориаль органнарына), башкарма хакимиятнең федераль органына (аның территориаль органнарына) бирелә, Рәсәй Федерациясендә социаль, икътисадый, демографик, экологик һәм башка ижтимагый процесслар турында рәсми статистик мәғлүмат формалаштыру функцияләрен гамәлгә ашыручы Рәсәй Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына, мәғлүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы һәм федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары, мәжбүри медицина иминиятенен территориаль фондлары белән мәғлүмати хезмәттәшлекне оештыру.

(2018 елның 29 июленнән 268-ФЗ номерлы, 2018 елның 29 июленнән 272-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында ата булуны билгеләүне дәүләт теркәве турында һәм гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында ата булуны билгеләү турындагы актларның төзәтмәләрен яки үзгәрешләрен кертү турында мәғлүматлар, салымнар һәм жыемнар турындагы канунарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына (аның территориаль органнарына), Рәсәй Федерациясе Пенсия фондына бирелә, Территориаль мәжбүри медицина иминияте фондларына, мәғлүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы Рәсәй Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнарына һәм федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәғлүмати хезмәттәшлекне оештыру керә.

(2018 елның 29 июленнән 268-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы үзгәрешләрнең дәүләт теркәве турында мәгълүматлар һәм Граждан хэле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы актларның төзәтмәләрен яисә үзгәрешләрен кертү турында мәгълүматлар Эчке эшләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукий жайга салуны гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына бирелә., шулай ук күрсәтелгән өлкәләрдә (аның территориаль органнары) федераль дәүләт контроле (күзәтчелеге), оборона өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукий жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары), салымнар һәм жыемнар турындагы законнарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы (аның территориаль органнары), Рәсәй Федерациясе Пенсия фонды (аның территориаль органнары), Рәсәй Федерациясе Пенсия фонды (аның территориаль органнары), Федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәгълүмати - коммуникацион технологияләр өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы Рәсәй Федерациясе субъектлары башкарма хакимияте органнары, Территориаль мәжбүри медицина иминияте фондларына, Россия Федерациясе субъектлары башкарма хакимияте органнарына.

Гражданлык хэле актларын дәүләт теркәвенә алу турында мәгълүмат гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган затка күрсәтелгән затка карата төзелгән һәм балигъ булмаган һәр балага карата төзелгән мәгълүмат өлешендә бирелә.

Гражданыкл хэле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы гражданлык хэле актларын дәүләт теркәве турында мәгълүмат һәм гражданлык хэле актлары язмаларының беренче абзацларда каралган Бердәм дәүләт реестрындагы төзәтмәләрне яисә үзгәрешләрне кертү турында белешмәләр бирү - әлеге пунктның бишенче өлешендә тиешле федераль башкарма хакимият органнарының (аларның территориаль органнарының), Рәсәй Федерациясе Пенсия фондының, Рәсәй Федерациясе Социаль иминият фондының, территориаль мәжбүри медицина

иминияте фондларының, Рәсәй Федерациясе субъектлары башкарма хакимияте органнарының Рәсәй Федерациясе норматив хокукый актларында билгеләнгән вәкаләтләрен гамәлгә ашыру максатларында гамәлгә ашырыла, федераль башкарма хакимият органнарының һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәгълүмати хезмәттәшлек итүне оештыру, муниципаль районнарының, шәһәр округларының жирле администрацияләре башлыклары, федераль әһәмияттәге шәһәрләренң шәһәр эче территорияләре территорияләрендә, ә Рәсәй Федерациясе субъектлары законнарында каралган очракларда-федераль әһәмияттәге шәһәрләр башкарма хакимиятенң территориаль органнары белән мәгълүмати хезмәттәшлек итүне оештыру вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

2. Гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турында белешмәләр ведомствоара хезмәттәшлек кысаларында дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнарга, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләренә, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтү өчен кирәкле мәгълүматлар өлешендә, судлар эшчәнлегенң билгеләнгән тәртибен тәмин итү, суд актларын үтәү функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органына бирелә, билгеләнгән эшчәнлек өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек буенча хокук куллану функцияләре, суд актларын, башка органнар һәм вазыйфаи затлар актларын үтәү өчен кирәкле мәгълүматлар өлешендә, шулай ук нотариаль гамәлләр белән бәйлә нотариусларга.

3. Гражданлык хәле актларын теркәү органы суд (судья), прокуратура органнары, оператив-эзләү эшчәнлеген гамәлгә ашыручы органнар, салымнар һәм җыемнар турындагы законнарының үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функциясен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы, эчке эшләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукый җайга салуны гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы гарызнамәсе буенча гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турында мәгълүмат житкерә, әлегә өлкәләрдә (аның территориаль органы), Рәсәй Федерациясендә Кеше хокуклары буенча вәкаләтле

вәкил, Рәсәй Федерациясе Президенты каршындагы Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкил, Рәсәй Федерациясе субъектында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил яисә Рәсәй Федерациясе субъектында Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкил Хокукий куллану функцияләрен башкаралар.

4. Граждан хәле актларын теркәү органына Эчке эшләр өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукий жайга салуны гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан эчке эшләр өлкәсендә, наркотик чаралар, психотроп матдәләр һәм аларның прекурсорларының әйләнешенә контроль өлкәсендә дәүләт сәясәтен һәм норматив-хокукий жайга салуны гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан запрос кәргән көннән жиде көн эчендә бирелә, шулай ук күрсәтелгән өлкәләрдә федераль дәүләт контроле (күзәтчелеге) буенча хокук куллану функцияләре (аның территорияль органы) башкарыла.

5. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында әлеге статьяның 1 һәм 2 пунктларында күрсәтелгән мәгълүматларны бирү федераль мәгълүмат системасы операторы тарафыннан электрон формада гамәлгә ашырыла.

Әлеге маддәнең 1 пункттындагы алтынчы абзацында күрсәтелгән мәгълүматларны бирү дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары ярдәмендә гамәлгә ашырыла.

6. Гражданык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында мәгълүмат бирү электрон формада ведомствоара электрон хезмәттәшлекнең бердәм системасын һәм аңа тоташтырыла торган ведомствоара электрон хезмәттәшлекнең бердәм системасын куллану юлы белән гамәлгә ашырыла.

7. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында мәгълүмат федераль мәгълүмат системасы операторы яисә гражданлык хәле актларын электрон формада язу органы тарафыннан бирелә торган гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрында булган мәгълүматлар федераль мәгълүмат системасы операторы яисә гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан көчәйтелгән квалификацияле электрон имза белән имзалана.

8. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында әлеге маддәнең 1 пункттында күрсәтелгән мәгълүматларны бирү тәртибе, күрсәтелгән белешмәләр исемлеген һәм аларны бирү вакытын да кертеп, Рәсәй Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

9. Башкарма хакимиятнең федераль органнары (аларның территориаль органнары), Рәсәй Федерациясә Пенсия фонды, Рәсәй Федерациясә Социаль иминият фонды, Территориаль мәжбүри медицина иминияте фондлары, муниципаль районнарынның, шәһәр округларының жирле администрация башлыклары, федераль әһәмияттәге шәһәрләрнең шәһәр эче территорияләре, ә Рәсәй Федерациясә субъектлары законнарында каралган очракларда - федераль әһәмияттәге шәһәрләр территорияләрендә, - федераль дәрәжәдәге шәһәрләр башкарма хакимиятнең территориаль органнары, мәгълүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендә вәкаләтләрне гамәлгә ашыручы һәм федераль башкарма хакимият органнары һәм (яки) федераль башкарма хакимият органнарының автоматлаштырылган системалары белән мәгълүмати хезмәттәшлекне оештыру, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүче органнар, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре аларга бирелгән яклауны 1 пунктның беренче - бишенче абзацлары, 2 пунктлар нигезендә тәэмин итәләр – “Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәве турында” 2006 елның 27 июленнән 149-ФЗ номерлы Федераль канун һәм “Персональ мәгълүматлар турында” 2006 елның 27 июленнән 152-ФЗ номерлы Федераль канун таләпләре нигезендә гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы белешмәләрне һәм гражданлык хәле актлары язмаларының Бердәм дәүләт реестрындагы язмаларны төзәтү яисә үзгәртү турында белешмәләрне төшереп калдыру хақында белешмәләр карый.

10. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турында, гражданлык хәле актлары язмаларын төзәтү яки үзгәртү турында мәгълүмат бирү составына һәм алымнарына үзгәрешләр кертү һәм күрсәтелгән белешмәләр бирелә торган органнар һәм оешмалар исемлеген үзгәртү бары тик әлеге Федераль канунга үзгәрешләр кертү юлы белән генә гамәлгә ашырыла ала.

Бүлек II. ТУУНЫ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕ

Маддә 14. Тууны дәүләт теркәвенә алу нигезләре

1. Тууны дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып тора:

оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә медицина оешмасы тарафыннан бирелгән туу турында билгеләнгән формадагы документ (алга таба - медицина оешмасы);

медицина оешмасыннан тыш бала тудыру вакытында бала туганда медицина оешмасының медицина ярдәме күрсәткән яки әнисе бала тудырганнан соң мөрәжәгать иткән табиб, яисә медицина эшчәнлеген башкаручы шәхси эшкуар тарафыннан бирелгән туу турында билгеләнгән форма документы-;

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

бала туганда, медицина оешмасыннан читтә һәм медицина ярдәменән башка бала тудыру вакытында катнашкан затның бала туу турындагы гаризасы.

2. Бала тудыру вакытында катнашкан зат бала туу турындагы гаризаны телдән яки язма рәвештә гражданлык хәле актларын теркәү органы хезмәткәренә яки тууны дәүләт теркәвенә алуны башкаручы дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге хезмәткәренә яза ала.

(2017 елның 29 декабринан 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Күрсәтелгән затның гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә бару мөмкинлеге булмаганда, бу хатынның бала туу турындагы гариза имзасы яшәү урыны буенча эшләгән яки укыган торак-эксплуатация оешмасы яки жирле үзидарә органы яки аның карамагында дөвалану үткән стационар медицина оешмасы идарәсе тарафыннан расланырга тиеш.

(2017 елның 29 декабринан 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Әлеге маддәнең 2 пунктында билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелгән гариза гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә ата-ана(ата-аналарның берсе) яки бала туу турында гариза бирүче башка зат тарафыннан тапшырылырга мөмкин, шулай ук гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә почта элементәсе, электр элементәсе

аша дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә яисә башка ысул белән жибәрелергә мөмкин.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

4. Әлегә маддәнең 1 пунктында каралган тууны дәүләт теркәвенә алу өчен нигезләр булмаганда, баланың тууын дәүләт теркәвенә алу әлегә хатын-кыз бала туу фактын билгеләү турында суд карары нигезендә башкарыла.

Маддә 15. Тууны дәүләт теркәвенә алу урыны

1. Тууны дәүләт теркәвенә алу баланың туган урыны буенча яисә ата-ананың (ата-ананың берсе) яшәү урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә әлегә Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге тарафыннан башкарыла.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Туу турында акт язуда баланың асыл туган урыны яисә баланы тапкан урынның исеме (дәүләт, Рәсәй Федерациясе субъекты исеме (чит ил дәүләтенең административ-территориаль берәмлеге); шәһәр, авыл җирлеге яки башка муниципаль берәмлек исеме) күрсәтелә.

Ата-аналар (ата-аналарның берсе) авыл җирлегендә яшәсә, аларның теләге буенча бала туу урыны урынына ата-аналарның (ата-аналарның берсенең) яшәү урыны күрсәтелергә мөмкин.

(абзац 2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

3. Бала суднада, самолетта, поездда яки башка транспорт чарасында туган очракта, туган баланы дәүләт теркәвенә алу ата-аналарның (ата-аналарының берсенең) яшәү урыны буенча, яки транспорт чарасын йөртү маршруты буенча урнашкан гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла. Баланың туу урыны итеп баланың тууын дәүләт теркәвенә алу урыны күрсәтелә.

4. Гражданлык хәле актлары теркәү булмаган экспедициядә, поляр станциясендә яки ерак җирдә туган баланы дәүләт теркәвенә ата-аналарның (ата-аналарының берсенең) яшәү урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү

органы яки бала туган асыл жиргә якында урнашкан гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

Маддә 16. Бала туу турында гариза

1. Ата-аналар (ата-аналарның берсе) бала туу турында гаризаны телдән яисә язма рәвештә гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлеге Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә тапшыралар, яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең региональ порталы аша баланың туу турында гаризаны электрон документ рәвешендә юллайлар. Бала туу турында электрон документ рәвешендә жибәрелә торган гариза гариза бирүченең гади электрон имзасы белән куела.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

2. Ата-аналар бала туу турында шәхсэн үзе белдерә алмый икән, бала туу турында гариза ата-ананың туганы яисә башка вәкаләтле ата-ананың (ата-ананың берсе) яисә медицина оешмасының вазыйфаи заты яисә ананың бала тапкан яки бала булган башка оешманың вазыйфаи заты тарафыннан ясалырга мөмкин.

3. Бала туу турында гариза бирү белән бер үк вакытта баланың туу фактын раслаучы документ тәкъдим ителергә тиеш, шулай ук ата-аналарның (ата-ананың берсенең) шәхесен яки мөрәжәгать итүченең шәхесен таныклаучы һәм аның вәкаләтләрен раслаучы документлар һәм бала туу турында акт язуга әтисе турында белешмәләр кертү өчен нигез булган документлар тапшырылырга тиеш.

4. Бала туу бала табу вакытында катнашучы затның гаризасы белән расланган очракта, мондый гариза гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлеге Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә, әлеге Федераль канунның 14 маддәсендәге 2 һәм 3 пунктлары белән билгеләнгән кагыйдәләр нигезендә вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә тапшырылырга тиеш.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

5. Бала тууны дәүләт теркәвенә алганда, ир белән хатынның эмбрионын бүтән хатын-кызга имплантациялүгә ризалык биргән гаризасы буенча, аны йөртеп бетереп табу максатларында, аны бала туу фактын раслаучы документ белән бер үк вакытта медицина оешмасы тарафыннан бирелгән һәм бала тапкан хатын-кызның (суррогат ананың) ризалыгы алу фактын раслаучы документ тапшырылырга тиеш.

6. Бала туу турында гариза баланың туган көненнән алып бер айдан да соңга калмыйча ясалырга тиеш.

7. Электрон документ рәвешендә бала туу турында гариза юллаган очракта, әлеге маддәдә күрсәтелгән документлар гариза бирүчеләр тарафыннан бала тууны дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән вакытка гражданлык хәле актларын теркәү органына шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(7нче пункт 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 17. Бала туу турында акт язуга ата-аналар турында мәгълүматлар кертү тәртибе

1. Үзара никахта торучы ата һәм ана - баланың ата-анасы дип берсенен гаризасы буенча бала туу турында акт язучында языла.

Баланың әнисе турында белешмәләр әлеге Федераль канунның 14 маддәсендә күрсәтелгән документлар нигезендә, атасы турында белешмәләр - ата-ананың никах теркәү урында таныклыгы нигезендә кертелә.

2. Әгәр баланың ата - анасы арасында никах таркала икән, суд тарафыннан дәрәс түгел дип танылган яисә ире вафат булса, әмма никах өзәлү көненнән алып аның гамәлдә булмавын таныганнан яисә ире вафат булган көненнән алып бала туган көнгә кадәр өч йөздән артык көн узмаса, баланың әнисе турындагы мәгълүматлар әлеге маддәнең 1 пунктында билгеләнгән тәртиптә аның туу турындагы актка кертелә, баланың атасы турындагы белешмәләр – ата-ананың никахы турындагы таныклык яки никахның дәүләт теркәвенә алу фактын раслаучы башка документ, шулай ук никахның таркалу фактын һәм вакытын раслаучы документ нигезендә кертелә.

3. Әгәр баланың ата-аналары үзара никахта тормаса, ана турында мәғлүмат әлеге маддәнең 1 пунктында билгеләнгән тәртиптә бала туу турында актка кертелә.

Бу очракта баланың әтисе турында мәғлүматлар кертелә:

ата булу баланың тууын дәүләт теркәвенә алу белән бер үк вакытта билгеләнә һәм теркәлә торган очракта, ата булуны билгеләү турында акт язу нигезендә;

ата булу ачыкланмаган очракта, баланың әнисе гаризасы буенча.

Баланың әтисе фамилиясе ананың фамилиясе аша, атасының исеме һәм аның аның атасының исеме(отчество) - аның кушуы буенча языла. Кертелгән мәғлүматлар ата булуны билгеләү мәсьәләсен хәл итү өчен киртә булып тормый. Ана теләге буенча баланың әтисе турында мәғлүматлар бала туу турында актка кертелергә мөмкин.

Маддә 18. Туу турында дәүләт теркәвенә алганда баланың фамилиясен, исеме һәм атасының исеме язу

1. Бала тууны дәүләт теркәвенә алганда, аның ата-анасының фамилиясе буенча языла. Ата-аналарның төрле фамилияләре булганда, килешү буенча балага ата-анасының фамилиясе, әнисенең фамилиясе яки әтисенең һәм ананың фамилияләрен бер-берсенә кушу юлы белән төзелгән ике фамилия бирелә, әгәр башкасы Рәсәй Федерациясе субъектлары кануннары белән каралмаган булса. Әмма бертуган булган апа һәм абый фамилиярен аталарының һәм аналарының фамилиярен бер-берсенә кушу юлы белән төзегәндә, ялгау тәртибен үзгәртүгә ярамый. Баланың фамилиясе ике фамилиядән торган очракта, дефис аша язганда ике сүздән дә артык булмаска тиеш.

(1 пункт 2017 елның 1 маеннан 94-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Баланың исеме ата-ананың килешүе буенча языла.

Цифралар, хәрефле-санлы билгеләр, саннар, символлар һәм хәреф булмаган билгеләр, "дефис" тамгасыннан тыш, яки аларның теләсә кайсы комбинациясеннән торган тиргәү сүзләре, рангка күрсәтүче сүзләр, вазыйфалар, титуллар булган бала

исемен яздырганда тыела. (2017 елның 1 маеннан 94-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Ата-аналар арасында килешү булмаганда, баланың исеме һәм (яки) аның фамилиясе (ата-аналарның төрле фамилияләре булганда) опека һәм попечительлек органы күрсәтмәсе буенча бала туу турында акт язганда языла.

4. Баланың атасының исеме(отчество), әгәр башкасы милли гореф-гадәткә нигезләнмәгән очракта, атасының исеме буенча языла.

5. Анасы бала атасы белән никахта тормаса һәм балага карата ата булу билгеләнмәгән очракта, баланың исеме ана теләге буенча, атасының исеме - баланың атасы буларак туу турында акт язуда күрсәтелгән зат исеме, баланың фамилиясе - ананың фамилиясе буенча языла.

Бала атасы белән бергә никахта булмаган ана теләге буенча баланың атасы турында мәгълүматлар туу турында актка кертелмәсә, баланың атасының исеме анасының кушуы буенча языла.

6. Әгәр Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексы нормаларына нигезләнгән Рәсәй Федерациясе субъекты кануны белән баланың фамилиясен һәм атасының исемен билгеләүнең башка тәртибе каралган булса, туган дәүләт теркәвенә алганда баланың фамилиясен һәм атасының исемен язу Рәсәй Федерациясе субъекты кануны нигезендә башкарыла.

Маддә 19. Табылган (ташлап кителгән) баланың тууын дәүләт теркәве

1. Эчке эшләр органы, опека һәм попечительлек органы яки бала урнашкан медицина оешмасы, тәрбия оешмасы яки социаль хезмәт күрсәтү оешмасы, ата-аналары билгеле булмаган бала табканнан соң жиде көннән дә соңга калмыйча табылган (ташлап кителгән) баланың тууын дәүләт теркәвенә алу турында хәбәр итәргә тиеш.

(2015 елның 28 ноябреннән 358-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Бала тапкан зат бу хакта кырык сигез сэгать эчендэ эчке эшлэр органына яисэ бала табу урыны буенча опека һәм попечительлек органына хэбэр итэргэ тиеш.

2. Табылган (ташлап кителгән) баланың тууын дәүләт теркәве турында гариза белән бер үк вакытта тәкъдим ителергэ тиеш:

бала тапкан вакыт, урын һәм шартлар күрсәтелгән, эчке эшлэр органы яки опека һәм попечительлек органы тарафыннан бирелгән бала табу турындагы документ,

медицина оешмасы тарафыннан бирелгән һәм табылган (ташлап кителгән) баланың яшен һәм женесен раслаучы документ.

3. Табылган (ташлап кителгән) баланың фамилиясе, исеме һәм атасының исеме турында мәгълүматлар әлегә маддәнең 1 пунктында күрсәтелгән органның яисэ оешманың күрсәтмәсе буенча туу турында акт язуына кертелә. Табылган (ташлап кителгән) баланың ата-аналары турында мәгълүматлар аның туу турында акт язуына кертелми.

Маддә 19.1. Баланы тапкан яки тапканан соң мөрәжәгать иткән медицина оешмасында үзенә шәхесен таныклаучы документ калдырмаган ананың калдырып киткән баласын бала тууны дәүләт теркәвенә алу тәртибе

(2009 елның 17 июленнән 169-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

1. Баланы тапкан яки тапканан соң мөрәжәгать иткән медицина оешмасында үзенә шәхесен таныклаучы документ калдырмаган ананың калдырып киткән баласын бала тууны дәүләт теркәвенә алу баланың урнашу урыны буенча опека һәм попечительлек органы гаризасы буенча жиде көннән дә соңга калмыйча башкарыла.

2. Үзенә шәхесен таныклаучы документ калдырмаган ананың калдырып киткән баласының тууын дәүләт теркәвенә алу турындагы гаризасы белән бер үк вакытта тапшырылырга тиеш:

Баланы тапкан яки бала тапканнан соң анасы мөрәжәгать иткән медицина

оешмасы тарафыннан бирелгән туу турында билгеләнгән формадагы документ;

бу бала урнашкан медицина оешмасы тарафыннан бирелгән баланы калдыру турындагы акт. Күрсәтелгән актның формасы сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен булдыру һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан раслана.

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Баланы тапкан яки тапканан соң мөрәжәгать иткән медицина оешмасында үзенең шәхесен таныклаучы документ калдырмаган ананың калдырып киткән баласының фамилиясе, исеме һәм атасының исеме турында мәгълүматлар әлеге маддәнең 1 пунктында билгеләнгән орган яки оешма күрсәтмәсе буенча әлеге баланың туу турында акт язуга кертелә. Баланы тапкан яки тапканан соң мөрәжәгать иткән медицина оешмасында үзенең шәхесен таныклаучы документ калдырмаган ананың калдырып киткән баласының ата-аналары турында мәгълүмат туу турында акт язуга кертелми.

20 Статья. Үле яки үле бала тууны беренче атнада дәүләт теркәвенә алу

1. Үле бала тууны дәүләт теркәве медицина оешмасы яки медицина эшчәнлеген башкаручы шәхси эшкуар тарафыннан бирелгән перинаталь үлем турындагы документ нигезендә һәм сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен башкаручы башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Үле бала туу турында таныклык бирелми. Ата-аналар үтенече буенча (ата-аналарның берсенең) үлгән баланың тууын дәүләт теркәве фактын раслаучы документ бирелә.

Үле бала туганда дәүләт теркәве башкарылмый.

2. Бала гомеренең беренче атнасында вафат булган очракта, аның тууын һәм үлемен дәүләт теркәвенә алу башкарыла.

Гомеренең беренче атнасында вафат булган баланың тууын һәм үлемен дәүләт теркәве медицина оешмасы яки шәхси эшмәкәр тарафыннан бирелгән туу турында һәм перинаталь үлем турында билгеләнгән формадагы документлар нигезендә башкарыла.

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Абзац үз көчен югалткан. - 28.07.2010 N 241-ФЗ Федераль канун.

3. Гражданлык хәле актларын теркәү органына үле бала туу яки беренче атнада вафат булган баланың туу һәм үлүе турында белдерү бурычы йөкләнә: бала табу яки аның үлүе булган медицина оешмасы житәкчесе;

үле баланың туу фактын яки гомеренең беренче атнасында үлгән баланың үлүе фактын билгеләгән табибның медицина оешмасы житәкчесенә яисә медицина оешмасыннан тыш бала табулар вакытында медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы индивидуаль эшкуарга.

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

4. Үле бала туу яки беренче атнада вафат булган баланың туу һәм үлүе турында гариза үле баланың туу фактын яки беренче атнада үлгән баланың үлүе фактын ачыклауга өч көннән дә соңга калмыйча ясалырга тиеш.

Маддә 21. Бер яшькә житкән һәм аннан да зуррак яшьтәге баланы бала тууны дәүләт теркәвенә алу

1. Медицина оешмасы яисә медицина эшчәнлеген башкаручы шәхси эшкуар тарафыннан бирелгән туу турында билгеләнгән форма документы булганда, бер яшькә житкән һәм аннан да зуррак яшьтәге баланың тууын дәүләт теркәвенә алу ата-аналар (ата-ананың берсе) яисә башка кызыксынган затлар гаризасы буенча, шулай ук балигы булган баланың үзенә гаризасы буенча башкарыла.

(2012 елның 12 ноябринән 183-ФЗ номерлы, 2013 елның 25 ноябринән 317-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

2. Туу турында билгеләнгән документ булмаганда, бер яшькә житкән һәм аннан да зуррак яшьтәге баланың тууын дәүләт теркәве туу фактын билгеләү турында суд карары нигезендә башкарыла.

Маддә 22. Туу турында актның эчтәлегә

1. Туу турында актка түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

туу турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә бала тууны дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, төзү датасы һәм номеры);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (беренче абзац 2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

бала тууның фамилиясе, исеме, атасының исеме, женесе, датасы һәм урыны, үле туган, тере туган, ;

(2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

туган балалар саны (бер, ике яки аннан күбрәк бала);

баланың туу фактын раслаучы документ турында мәгълүмат;

фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (ата-ана теләге буенча кертелә теләге), ата-аналарының (атасының яки анасының) яшәү урыны);

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

атасы турында мәгълүматлар кертү өчен нигез булып торган документ турында;

әти-әнинен шәхесен раслаучы документлар реквизитлары);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

гражданлык хәле актлары язуын саклауга тапшырган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге тарафыннан төзелгән гражданлык актлары саклау үзәгенең исеме.

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (беренче абзац 2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

2. Ике яки аннан күбрәк бала туган очракта бер үк вакытта туу турында актның язмасы һәр балага карата аларның туган тәртибен күрсәтеп төзелә.

3. Үле бала туган очракта аның исеме һәм атасының исеме туу турында акт язуга кертелми.

Маддә 23. Туу турында таныклык

Туу турында таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны;

фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы, ата-аналар гражданлыгын (ата-аналарның берсенен) (2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

туу турында актны төзү датасы һәм язу номеры;

тууны дәүләт теркәвенә алу урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме);

(2017 елның 29 декабриннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

туу турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Ата-аналар теләге буенча туу турында таныклыкка ата-аналарның (ата-аналарның берсенә) милләте турында язма кертелергә мөмкин.

Бүлек III. НИКАХ ТЕРКӘҮНЕ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕНӘ АЛУ

Маддә 24. Никах теркәү өчен нигез

Никах теркәү өчен нигез булып никахка кергән затларның уртак гаризасы тора.

Маддә 25. Никах теркәү урыны

Никах теркәүне дәүләт теркәвенә алу Рәсәй Федерациясе территориясендә никахка кергән затларны сайлау буенча гражданлык хәле актларын теркәүнең теләсә кайсы органы тарафыннан башкарыла.

Маддә 26. Никах теркәү турында гариза

1. Никахка кергән затлар гражданлык хәле актларын теркәү органына никахны язма рәвештә төзү турында уртак гариза тапшыра яки бу маддәдә күрсәтелгән документларны дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша электрон документлар рәвешендә жибәрә. Электрон документ рәвешендә жибәрелә торган гариза һәр мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы белән куела. Бу маддәдә күрсәтелгән гариза һәм башка документлар дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге аша тапшырылырга мөмкин.

(2014 елның 31 декабринән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабринән 472-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Уртак гаризада никах төзүгә үзара ирекле килешү, шулай ук никах төзүгә комачаулаучы шартлар булмау расланьрга тиеш. Никахны теркәү турында уртак гаризада шулай ук түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш:

фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлығын, әлеге никахка кәргәнче гаилә хәле (никахта тормаган, аерылышкан, тол), никахка кәргән һәр кешенең яшәу урыны;

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы, 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

милләте, белеме һәм әлеге затларның балигълык яшенә җитмәгән уртак балалары булуы, аларның саны (никах теркәүчеләрнең теләге буенча күрсәтлә);

(абзац 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән кәртелгән)

никахка кәргән затлар сайлап ала торган фамилияләр;

никахка кәргән шәхесне раслаучы документлар реквизитлары;

сайланган дата һәм никах теркәү вакыты.

(абзац 2018 елның 3 августыннан 319-ФЗ номерлы Федераль канун белән кәртелгән)

Никахка кәргән затлар никахны теркәү турында уртак гариза язып, аны төзү датасын күрсәтә.

Бергә никах төзү турында гариза бирү белән бер үк вакытта күрсәтергә кирәк:

никахка кәргән шәхесләргә раслаучы документлар;

әгәр зат (затлар) элек никахта торса, алдагы никахның туктатылуын раслаучы документ. Әгәр алдагы никахның өзәлүен дәүләт теркәвенә алу гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла икән, аңа никахны төзү турында гариза бирелгән, алдагы никахның туктатылуын раслаучы документны күрсәтү таләп ителми һәм гаризада мөрәжәгать итүче тарафыннан бәян ителгән мәгълүматлар нигезендә граждан хәле актларын теркәү органы да элеккеге никахны өзү турындагы актның туктатылу фактын билгели. Бу очракта никахка кәргән зат

(затлар) алдагы никахның туктатылуын раслаучы документны үз инициативасы белән күрсәтергә хокуклы;

(2012 елның 28 июленнән 133-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

никах яшенә ирешкәнче (Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексының 13 маддәсендәге 2 пункты) никахка керә торган зат (затлар) балигъ булмаган булса, никахка керү рәхсәте (Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексының 13 статьясындагы 2 пункты).

Никахны электрон документ рәвешендә теркәү турында уртак гариза жибәрелгән очракта, әлеге маддәдә күрсәтелгән һәм элегрәк гражданлык хәле актларын электрон документлар рәвешендә язу органына жибәрелгән документларның төп нөсхэләре никахка кергән затлар тарафыннан гражданлык хәле актларын теркәү өчен билгеләнгән вакытка шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(абзац 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2. Әгәр никахка кергән затларның берсе гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлеге маддәнең 1 пунктында каралган уртак гариза бирү өчен дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә килү мөмкинлеге булмаса, никахка кергән затларның ихтыяр белдерүләре никах төзү турында аерым гаризалар белән рәсмиләштерелергә мөмкин. Гариза дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша жибәрелгән очрактан тыш, кеше мондый гаризага нотариаль лаек булырга тиеш. Никахны теркәү турындагы гаризада теркәлгән затның нотариаль расланган имзасына сак астында тоту урыны башлыгы яки төзәтү учреждениесе башлыгы тарафыннан шикләнелүче яки гаепләнүченең сак астында булган яки төзәтү учреждениесендә жәза үтәүче тоткынның имзасы тиңләштерелә.

(28.07.2012 N 133-ФЗ, 12.11.2012 N 183-ФЗ, 31.12.2014 N 517-ФЗ, 29.12.2017 N 472-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

Маддэ 27. Никах дэүлэт теркэве тэртибе

1. Никахны дэүлэт теркэве Рэсэй Федерациясе Гаилэ кодексының 12 маддэсендэге 1 пунктында, 13 һәм 156 маддэлэрэндэ каралган шартларны үтэгэндэ башкарыла.

2. Никах теркәү һәм никахны дэүлэт теркәвенә алу бер айдан соң һәм гражданлык хэле актларын теркәү органына никах теркәү турында уртак гариза бирелгән көннән алып уника айдан да соңга калмыйча башкарыла.

Никахны дэүлэт теркәвенә алу датасы һәм вакыты элге Федераль канунның 26 статьясында билгеләнгән тэртиптә никахны теркәү турында уртак гариза биргәндә, гражданлык хэле актларын федераль мөгълүмат системасында гражданлык хэле актларын теркәү органы тарафыннан билгеләнгән датаны һәм вакытын сайлап алу юлы белән билгеләнә.

Элге маддәнең 3 пунктында күрсәтелгән очраклардан тыш, алга таба никахны теркәү датасы һәм вакыты үзгәрергә мөмкин түгел.

(2 пункт 2018 елның 3 августыннан 319-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Никахка кергән затларның уртак гаризасы буенча, никах төзү һәм никах теркәүне дэүлэт теркәвенә алу Рэсәф Федерациясе Гаилэ кодексының 11 маддэсендэге 1 пункты нигезләмэләре нигезендә гражданлык хэле актларын теркәү органына гариза бирелгән көннән алып бер ай эчендә башкарылырга мөмкин.

Никахка кергән затларның уртак гаризасы буенча, элге маддәнең 2 пункты нигезендә билгеләнгән никахны дэүлэт теркәве датасы һәм (яки) вакыты гражданлык хэле актларын теркәү органы житәкчесе тарафыннан үзгәртелергә мөмкин.

(3 пункт 2018 елның 3 августыннан 319-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

4. Никахны дәүләт теркәве никахка кергән затлар катнашлыгында башкарыла.

5. Никахка кергән затларның теләге буенча никах теркәүне дәүләт теркәвенә алу тантаналы шартларда башкарыла ала.

6. Әгәр никахка кергән затлар (бер зат) гражданлык хәле актларын теркәү органына авыр авыру аркасында яисә башка хөрмәтле сәбәпләр аркасында килеп ирешә алмый икән, никахны дәүләт теркәвенә алу өйдә, медицина яки башка оешмада никахка кергән затлар катнашлыгында башкарылырга мөмкин.

7. Ирекләреннән мәхрүм итү урыннарында булган яки жеза үтәүче зат белән никахны дәүләт теркәве гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе белән килешү буенча тиешле учреждение башлыгы тарафыннан билгеләнгән бинада башкарыла.

8. Никахны дәүләт теркәве Рәсәй Федерациясе Гаилә Кодексының 14 маддәсендә билгеләнгән шартлар булганда гына башкарыла алмый.

9. Гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе, никахны төзүгә комачаулаучы шартлар булуын раслаучы дәлилләр булган очракта, никах теркәүне дәүләт теркәвенә алудан баш тартырга мөмкин.

Маддә 28. Никах теркәүне дәүләт теркәвенә алганда ир белән хатынның фамилияләрен теркәү тәртибе

1. Никах теркәүне дәүләт теркәвенә алганда ир белән хатынның уртак фамилиясе яки ир белән хатынның фамилияләре языла.

2. Ир белән хатынның гомуми фамилиясе итеп ир белән хатынның берсенен фамилиясе яисә, әгәр башкасы Рәсәй Федерациясе субъекты законы белән каралмаган булса, хатынның фамилиясен ир фамилиясенә кушу юлы белән төзелгән фамилиясе языла ала. Ир белән хатынның гомуми фамилиясе берләшкән ике фамилиядән дә артык булмыйча дефис аша язылырга мөмкин.

Мәкалә 29. Никахлашу турында актның эчтәлегенә

1. Никахны теркәү турындагы актка түбәндәге мәғълүматлар кертелә:

никахны теркәү турында акт язу реквизитлары (никах теркәүне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

фамилиясе (никах төзүгә кадәр һәм никах төзөгәч), исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, яше, гражданлыгы, әлеге никахка кәргәнче гаилә хәле, (никахта тормый, аерылышкан, тол), никахны төзөгән һәр кешенең яшәү урыны;

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

милләте, белеме һәм әлеге затларның балигы булмаган гомуми балалары булганда аларның саны (никахны төзөгән затлар теләге буенча кертелә);

(абзац 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

никахны төзөгән (төзөгәннәр) зат (затлар) элек никахта торган (торганнар) очракта, алдагы никахның туктатылуын раслаучы документ турында мәғълүматлар;

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

никах теркәү датасы;

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

никахны төзөгән шәхесне раслаучы документлар реквизитлары;

сигезенче-тугызынчы абзацлар 2018 елның 1 октябреннән үз көчләрен югалттылар. - 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун;

никах турында бирелгән таныклык бирү датасы, сериясе һәм номеры.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Әгәр никах таркала яки гамәлдә түгел дип табылса, никахны теркәү турындагы актка аерылышу яки аның гамәлдә булмавын тану турында мәгълүматлар кертелә. Мондый мәгълүматларны кертү никахны өзү турында суд карары яки гражданлык хәле актларын теркәү органында аерылышу турында акт язу яки никахны гамәлдә түгел дип тану турындагы суд карары нигезендә башкарыла.

Ир белән хатынның яшәү урыны буенча аерылышу дәүләт теркәве узган очракта гражданлык хәле актларын теркәү органы ун көн эчендә никах теркәү урыны буенча граждан хәле актларын теркәү органына никах таркалны дәүләт теркәвенә алу турында хәбәр итәргә тиеш.

(абзац 2012 елның 12 ноябриннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Рәсәй Федерациясе гражданының никахларын өзгән очракта Рәсәй Федерациясе консульство учреждениесе Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан Рәсәй Федерациясенә консуллык учреждениесе никахның өзелүен дәүләт теркәвенә алу турында гражданлык хәле актларын теркәү органына никах теркәүне дәүләт теркәвенә алу турындагы актны саклау урыны буенча дәүләт теркәве турында туксан көн эчендә хәбәр итәргә тиеш.

(абзац 2012 елның 12 ноябриннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 30. Никахлашу турында таныклык

Никахлашу турында таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

Һәр никах төзүченәң дә фамилиясе (никах төзүгә кадәр һәм никах төзегәч), исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгын һәм милләте (әгәр бу акт төзү турындагы язмада күрсәтелсә);

никах теркәү датасы;

никахны теркәү турында акт төзү датасы һәм аның номеры;

никах теркәү урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы);

никах теркәү турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Бүлек IV. НИКАХ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕ

Маддә 31. Никах өзүне дәүләт теркәвенә алу өчен нигезләр

Аерылышу дәүләт теркәве өчен нигез булып тора:

балигълык яшенә житмәгән уртак балалары булмаган ир белән хатынның никахны өзү турындагы гаризалары;

ир белән хатынның берсе биргән никахны өзү турындагы гариза, әгәр ул суд тарафыннан теркәлмәгән дип танылган булса, суд тарафыннан эшкә яраксыз дип табылган яки өч елдан артык срококка иректән мәхрүм итүгә жинаять кылган өчен хөкем ителгән һәм суд карары (хөкем карары) үз көченә кергән булса;

судның никахны өзү турындагы карары канунлы көченә кергән.

Маддә 32. Никах өзүне дәүләт теркәвенә алу урыны

Никахны өзүне дәүләт теркәвенә алу ир белән хатынның (ир белән хатынның берсе) яшәү урыны буенча яки никах теркәү урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

Маддә 33. Балигъ булмаган уртак балалары булмаган ир белән хатынның үзара килешүе буенча никах өзүне дәүләт теркәве тәртибе

1. Балигъ булмаган уртак балалары булмаган гаиләләрне аерылуға үзара килешеп, аерылышу гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

2. Никахны өзэргэ теләүче ирле-хатынлы никахны өзү турындагы уртак гаризаны язма рәвештә шәхсэн тапшыра яки күрсәтелгән гаризаны дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм гражданлык хәле актларын теркәү органына дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша электрон документ формасында жиберә. Никахны өзү турында гариза электрон документ рәвешендә жиберелә, һәр мөрәжәгать итүченең көчәйтелгән квалификацияле электрон имзасы белән куела. Әлеге гариза дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге аша бирелергә мөмкин.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Никахны өзү турындагы үзара килешенгән гаризада ир белән хатын балигъ булмаган уртак балалары булмавын расларга һәм аерылышуга үзара ризалык белдерергә тиеш. Никахны өзү турында уртак гаризада шулай ук түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш:

ир белән хатынның һәрберсенең фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгын, яшәү урыны;

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

милләте, белем бирү, беренче яки кабат никах (ир белән хатынның һәркайсының теләге буенча белдерелә);

(абзац 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

никахны теркәү турында акт язу реквизитлары (никах теркәүне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

никахны өзгән вакытта ир белән хатынның һәркайсының сайлый торган

фамилияләре;

ир белән хатынның шәхесен раслаучы документлар реквизитлары.

Никахны өзэргэ телэгән ир белән хатын бергэ гариза язып, аны төзү көнен күрсәтә.

3. Никахны өзэргэ телэгән ир белән хатынның берсе гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлегә маддәнең 2 пунктында каралган гариза бирү өчен дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә килү мөмкинлегә булмаса, ир белән хатынның белдерүе никахны өзү турындагы аерым гаризалар белән рәсмиләштерелергә мөмкин. Мондый гаризага ирнең имзасы, гариза дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы аша жиберелгән очрактан тыш, нотариаль расланган булырга тиеш. Никах өзү турында гаризада ирнең нотариаль расланган имзасына сак астында тоту урыны башлыгы яки төзәтү учреждениесе башлыгы тарафыннан шикләнелүченең яки гаепләнүченең сак астында булган, яки төзәтү учреждениесендә жәза үтәүче тоткынның имзасы тиңләнә.

(28.07.2012 N 133-ФЗ, 12.11.2012 N 183-ФЗ, 31.12.2014 N 517-ФЗ, 29.12.2017 N 438-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

4. Никах өзү һәм аның өзелүен дәүләт теркәвенә алу ир белән хатынның берсенең генә булса да катнашлыгында, никахны теркәү турында таныклык тапшырган очракта, ир белән хатын тарафыннан аерылышу турында уртак гариза бирелгән көннән соң бер ай эчендә башкарыла һәм гариза бирүчеләргә никах өзүне дәүләт теркәвенә алу турында тамга белән кире кайтарыла. Никахны теркәү турындагы таныклыкны югалткан очракта, әгәр дә никахны теркәү гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарылган булса, кабаттан никах теркәү турындагы таныклыны күрсәтү таләп ителми .

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 34. Ир белән хатынның берсенең гаризасы буенча никах өзүне

дәүләт теркәве тәртибе

1. Ир белән хатынның берсенен гаризасы буенча никах өзү гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла, әгәр дә икенчесе:

суд тарафыннан билгесез сәбәпләр аркасында булмаган дип танылды;

суд тарафыннан эшкә сәләтсез дип танылды;

жинаять кылган өчен өч елдан артык срокка ирегәннән мөхрүм итүгә хөкем ителгән.

2. Әлеге маддәнең 1 пункттында каралган очрақларда никах өзүне дәүләт теркәвенә алганда никахны өзәргә теләүче ир белән хатынның берсенен гаризасы буенча башкарыла.

никахны өзү турындагы гаризада түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш:

никахны өзәргә теләүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгы, никахны өзәргә теләүченең яшәү урыны;

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

милләте, белеме, беренче яки кабат никах булганда ир белән хатынның уртак балигы булмаган балалары булган очрақта аларның саны (мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә);

(абзац 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Әлеге маддәнең 1 пункттында күрсәтелгән никахны өзү өчен нигез;

фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгын, икенчесенең соңгы билгеле булган яшәү урыны, шулай ук белем һәм беренче яки кабат никахта торганлыгы(указываются мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә);

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

никахны теркәү турында акт язу реквизитлары (никах теркәүне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

никахны өзәргә теләгән ирнең(яки хатынның) сайланган фамилиясе;

никахны өзәргә теләгән ирнең(яки хатынның) шәхесен раслаучы документ реквизитлары;

эшкә сәләтле булмаган ир(яки хатын) опекунының яки билгесез сәбәпләр аркасында булмаган дип танылган затның мөлкәте белән идарә итүченең яшәү урыны яисә хөкем ителгән ир(хатын) жәза үти торган оешманың жәза үтәтү урыны.

Никахны өзәргә теләгән ир(яки хатын) гариза яза һәм аны төзү датасын күрсәтә.

Никах өзү турында гариза белән бер үк вакытта күрсәтелергә тиеш:

билгесез сәбәпләр аркасында булмаган дип һәм эшкә яраксыз дип танылган ир(яки хатын) яки ирнең(яки хатынның) өч елдан артык срогга ирегәннән мәхрүм итү турында суд карары;

гариза бирүченең шәхесен раслаучы документ.

3. Ир яки хатынның гаризасы буенча никах өзү дәүләт теркәве аның катнашлыгында әлеге маддәдә күрсәтелгән документларны һәм никах теркәү таныклыгын тапшырганда никахны өзү турында гариза бирелгән көннән соң бер ай узганчы башкарыла. Никах теркәү турындагы таныклык гариза бирүчегә аерылышу дәүләт теркәве турында билге белән кире кайтарыла. Никахны теркәү турындагы таныклыкны югалткан очракта, әгәр дә никахны теркәү гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарылган булса, кабаттан никах теркәү турындагы таныклыны күрсәтү таләп ителми .

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

4. Никах өзү турында гариза кабул иткэн гражданлык хэле актларын теркәү органы жэза үтүче ирен(яки хатынын), яки эшкә яраксыз ирне(яки хатынны) яки мөлкәт белән идарә итүче опекунны өч көн эчендә, ә алар булмаган очракта, опека һәм попечительлек органы килеп гариза һәм аерылуны дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән даталар турында хәбәр итә.

Әгәр никах эшкә яраксыз яки хөкем ителгән ир(яки хатын) белән өч елдан артык срокка ирегәннән мәхрүм ителү белән өзелә икән, хәбәрнамәдә шулай ук никах өзүне дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән датага кадәр нинди фамилия сайлаганын хәбәр итәргә тиеш.

Маддә 35 . Никахны өзү турындагы суд карары нигезендә аерылуны дәүләт теркәве тәртибе

1. Никах өзүне дәүләт теркәвенә алу суд карары нигезендә никахны дәүләт теркәвенә алу урыны буенча яки элеккеге ир белән хатынның (аларның берсе) яшәү урыны буенча гражданлык хэле актларын теркәү органы тарафыннан суд карарыннан өземтә һәм элеккеге ир белән хатынның (шуларның берсе) гаризасыннан өземтә яисә эшкә яраксыз ирнең(яки хатынның) опекун гаризасы нигезендә башкарыла. Аерылышу дәүләт теркәве турында гариза телдән яки язма рәвештә ясалырга мөмкин.

Никах өзү дәүләт теркәве турында гариза дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм региональ порталы аша гражданлык хэле актларын теркәү органына электрон документ рәвешендә жибәрелә ала. Никах өзүне дәүләт теркәве турында гариза электрон документ рәвешендә жибәрелә, һәр мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы белән куела.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Никахны өзүне дәүләт теркәвенә алганда, никах өзү турындагы суд карарыннан өземтә тәкъдим ителергә һәм элеккеге ир белән хатынның (ир белән хатынның берсенен) шәхесен раслаучы документлар күрсәтелергә тиеш.

Элеккеге ир белән хатынның берсе гражданлык хәле актларын теркәү органында аерылышу очрагын теркәгән булса, икенчесе шул ук гражданлык хәле актларын теркәү органына соңрак мөрәжәгать итә, бу хакта элеккеге ире турындагы мәгълүматлар элегрәк никах аерылышу турындагы актның элегрәк язылган язмасына кертелә. Бу очракта никахны өзү турындагы суд карарынан өземтә күренмәскә мөмкин.

(2014 елның 31 декабрендәге 517-ФЗ номерлы Федераль закон редакциясендә)

2. Элеккеге ир белән хатын (ир белән хатынның һәркайсы) яки эшкә сәләтле булмаган ир(хатын) опекуны язма рәвештә башка затлардан никахларын өзүне дәүләт теркәвенә алу турында гариза бирдерә ала.

Маддә 36. Никах таркалганнан соң ир белән хатынның фамилияләрен саклап калу яки үзгәртү

Никахлашканнан соң да, үз фамилиясен үзгәрткән хатын (ир) әлеге фамилияне саклап калырга хокуклы, яки аның теләге белән никах өзүне дәүләт теркәвенә алганда аңа никахка кергәнчегә кадәр булган фамилиясе бирелә.

Маддә 37. Никахны өзү турында актның эчтәлегә

1. Никахны өзү турындагы актка түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

никах өзү турында акт язу реквизитлары (никах өзүне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

фамилиясе (никах өзелгәнчегә кадәр һәм аннан соң), исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгы, никах өзүчеләрнең һәркайсының яшәү урыны;

(2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

милләте, белеме, беренче яки кабат никах булганда ир белән хатынның уртак балигы булмаган балалары булган очракта аларның саны (мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә);

(абзац 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

никахны теркәү турындагы актны төзү датасы, аның номеры һәм гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы;

никах өзү дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып торган документ турында мәгълүматлар;

никахны туктату датасы;

никахны өзгән шәхесне раслаучы документлар реквизитлары;

туу датасы, серия һәм никах өзелү турында таныклык номеры.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексының 25 маддәсе һәм 169 маддәнең 3 пункты нигезендә никахны өзү көне күрсәтелә.

Маддә 38. Никах өзү турында таныклык

1. Никах таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

Никах өзүчеләрнең һәркайсының фамилиясе (никах өзелгәнчегә кадәр һәм аннан соң), исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (әгәр дә никах өзү акт язмасында күрсәтелсә)

никах өзүне дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып торган документ турында мәгълүматлар;

никахны туктату датасы;

никахны өзү турындагы актны төзү датасы һәм аның номеры;

никахны өзү дэүлэт теркәве урыны (никахны өзү дэүлэт теркәвен башкаручы гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы);

никахны өзү турында таныклык бирелә торган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме;

никах өзү турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Никахны өзү турындагы таныклык никахны өзгән һәр кешегә гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан бирелә.

Бүлек V. УЛЛЫККА (КЫЗЛЫКА) ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕНӘ АЛУ

Маддә 39. Уллыкка (кызлыкка) алуны дәүлэт теркәве өчен нигез

Уллыкка яки кызлыкка алу (алга таба - уллыкка алу) дәүлэт теркәве өчен нигез булып баланы уллыкка алу турындагы канунлы көченә кергән суд карары тора.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 40. Баланы уллыкка алуны дәүлэт теркәвенә алу урыны

Баланы уллыкка алуны дәүлэт теркәвенә алу баланы уллыкка алу яки уллыкка алучыларның яшәү урыны буенча суд карары чыгарылган урында гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 41. Баланы уллыкка алуны дәүлэт теркәвенә алу турында гариза

1. Баланы уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу уллыкка алучылар (уллыкка алучы) гаризасы буенча башкарыла. Гариза телдән яисә язма рәвештә ясалырга мөмкин яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы аша электрон документ рәвешендә һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша жиһәрелә ала. Баланы уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу турындагы гариза һәр уллыкка алучының гади электрон имзасы белән языла.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

Бер үк вакытта гариза белән баланы уллыкка алу турында суд карары тапшырылырга һәм уллыкка алучыларның (уллыкка алучының) шәхесен раслаучы документлар тапшырылырга тиеш.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Уллыкка алучылар (уллыкка алучы) башка затлардан уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу турында язма рәвештә гариза яздырырга кушарга хокуклы.

Баланы уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу турында гариза электрон документ рәвешендә жиһәрелгән очракта, әлегә маддәдә күрсәтелгән документлар баланы уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән вакытка гражданлык хәле актларын теркәү органына шәхси мөрәжәгать иткәндә уллыкка алучылар тарафыннан тапшырыла.

(абзац 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2. Әгәр уллыкка алучылар (уллыкка алучы) яки алар тарафыннан вәкаләтле затлар бер ай дәвамында бала уллыкка алынганнан соң шундый гариза бирмәсә, баланы уллыкка алу Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексының 125 маддәсендә билгеләнгән тәртиптә гражданлык хәле актларын теркәү органына керткән баланы уллыкка алу турындагы суд карары нигезендә теркәлә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 42. Уллыкка алу акт язуының эчтәлегә

1. Уллыкка алу турындагы актка түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

уллыкка алу турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органының уллыкка алу турындагы актны дәүләт теркәве башкарган органның атамасы, төзү датасы һәм номеры);

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны (уллыкка алынганчы һәм аннан соң);

фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны туган, гражданлыгы, ата-аналарының милләте (туу турында акт язуы яки туу турында таныклыгы булган очракта);

уллыкка алучыларның (уллыкка алучының) никах теркәве турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә бала тууны дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, төзү датасы һәм номеры);

уллыкка алучыларның (уллыкка алучының) фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (уллыкка алучының теләге буенча кертелә), яшәү урыны;

уллыкка алучыларның никахларын теркәү турында акт язу реквизитлары (уллыкка алучыларның никахларын дәүләт теркәве башкарган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

баланы уллыкка алу турында суд карары реквизитлары;

уллыкка алуучыларның (уллыкка алуучының) шәхесен раслаучы документ реквизитлары;

бирелгән таныклыкның уллыкка алу турындагы датасы, сериясе һәм номеры.

(1 пункт 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә) (2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

2. Баланы уллыкка алу турындагы суд карары буенча уллыкка алуучылар (уллыкка алуучы) аның ата-аналары (ата-анасы) итеп языла икән, мондый мәгълүматлар уллыкка алу турындагы актка кертелә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 43. Уллыкка алу турында таныклык

Уллыкка алу турында таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны (уллыкка алынганчы һәм аннан соң);

уллыкка алуучыларның(уллыкка алуучының) фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган датасы, гражданлыгы, милләте (уллыкка алу турында акт язмасында күрсәтелсә);

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

уллыкка алу турында акт төзү датасы һәм язу номеры;

уллыкка алуны дәүләт теркәвенә алу урыны (граждан хәле актларын теркәү органы атамасы);

уллыкка алу турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 44. Баланы уллыкка алу белән бәйле рәвештә туу турында акт язуну үзгәртү

1. Уллыкка алу турындагы акт язу нигезендә баланың туу турындагы актка гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан баланың туу турындагы актның кәгаздә язылуына тиешле үзгәрешләр кертелә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Баланы уллыкка алу турындагы суд карары нигезендә уллыкка алучылар (уллыкка алучы) теләге буенча бала туу турындагы актның суд карарында күрсәтелгән гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан яңа язмасы төзелергә мөмкин. Бала туу турында актның яңа язуын төзү турында мәгълүматлар туу турында актның элегрәк язган язмасына кертелә.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Гражданлык хәле актларын теркәү органы бала туу турында акт язуны саклау урыны буенча бала туу турында акт язуны уллыкка алу белән бәйле рәвештә үзгәртелгән яки яңа төзелгән нигезендә баланың туу турында яңа таныклык бирә.

Маддә 45. Уллыкка алынган бала туу турында акт язуда ата-аналары (ата-аналарның берсе) турында мәгълүматларны саклау

Баланы уллыкка алу турындагы суд карарында уллыкка алынган баланың ата-аналары (ата-ананың берсе) белән шәхси милеккә һәм мөлкәти мөнәсәбәтләрен саклау турында мәгълүмат күрсәтелсә бала туу турында акт язуда күрсәтелгән ата-аналар (ата-ананың берсе) турында мәгълүматлар үзгәртелми.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 46. Уллыкка алу теркәвен гамәлдән чыгару сәбәпле, туу турында акт язуны үзгәртү

Уллыкка алынуны гамәлдән чыгару турында суд карары нигезендә уллыкка алынуны гамәлдән чыгару турында белешмәләр кертелә һәм фамилиясе, исеме,

атасының исеме, бала туу урыны һәм датасы турында беренчел белешмэләр, шулай ук туу турында акт язуда бала ата-аналары турында белешмэләр торгызыла. Элегрәк бирелгән туу турында таныклык гамәлдән чыгарыла һәм туу турында актка кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып яңа таныклык бирелә.

Маддә 47. Гражданлык хәле актларын теркәү органнары тарафыннан уллыкка алу серләре белән тәмин итү

1. Уллыкка алу сере закон белән саклана.

2. Гражданлык хәле актларын теркәү органнары хезмәткәрләре уллыкка алучыларның (уллыкка алучының) ризалыгыннан башка уллыкка алу турында нинди дә булса белешмэләр бирергә һәм эчтәлегеннән баланы уллыкка алучылар (уллыкка алучы) аның ата-анасы(яки икесең берсе) тугеллеген дәлиллегән документлар бирергә хокуклы түгел.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Бүлек VI. АТА БУЛУНЫ БИЛГЕЛӘҮНЕ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕНӘ АЛУ

Маддә 48. Ата булуны билгеләү дәүләт теркәвенә алу нигезләре

Ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып тора:

бала туган вакытта үзара никахта тормаган атасының һәм ананың ата булуны билгеләү турында уртак гаризалары;

элегә Федераль канунның 51 маддәсендәге 1 пункттында каралган очракларда, бала туган вакытта баланың анасы белән никахлашмаган атасының ата булуын билгеләү турында гариза;

ата булуны билгеләү яки ата булуны билгеләү турында фактны таныган канунлы көчкә кергән суд карары.

Маддә 49. Ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу урыны

Ата булуны дәүләт теркәвенә алу бала туган вакытта никахта булмаган баланың атасы яки анасы яшәү урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан яисә баланың тууын дәүләт теркәвенә алу урыны буенча, ә әлегә Федераль канунның 54 маддәсендә каралган очрактарда, ата булуны билгеләү турында суд карарын чыгару урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан яисә ата булуны тану фактын билгеләү турында.

Маддә 50. Бала туганда никахлары теркәлмәгән атасы һәм анасының уртак гаризасы нигезендә ата булуны дәүләт теркәвенә алу

1. Бала туган вакытта үзара никахта тормаган атасының һәм ананың ата булуны билгеләү турында уртак гаризалары алар тарафыннан гражданлык хәле актларын теркәү органына язма рәвештә бирелә.

1.1. Ата булуны билгеләү турында уртак гариза дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы аша гражданлык хәле актларын электрон документ рәвешендә язу органына һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша жиберелә ала. Электрон документ рәвешендә жиберелә торган ата булуны билгеләү турында гариза һәр мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы белән языла.

(1.1 пункт 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән; 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Ата булуны билгеләү турында уртак гариза баланың тууын дәүләт теркәвенә алганда, шулай ук баланың тууын дәүләт теркәвенә алгач бирелергә мөмкин.

3. Бала туганнан соң ата булуны билгеләү турында уртак гариза бирү мөмкин булмас яки кыенлык тудырган очракта, бала туасы вакытта үзара никахта булмаган баланың булчак атасы һәм анасы мондый гаризаны ананың йөкләлек вакытында бирә алалар. Мондый гариза булган очракта ата булуны дәүләт теркәвенә алу баланың тууын дәүләт теркәвенә алу белән бер үк вакытта башкарыла һәм бала

тууын дэүлэт теркэвенэ алуға кадэр элегрэк бирелгән гариза атасы яки анасы тарафыннан кире алынмаган булса, яңа гариза таләп ителми.

4. Ата булуны билгеләү турындагы уртак гаризада бала анасы белән никахта булмаган зат тарафыннан ата булуын тану һәм анасының ата булуны билгеләүгә ризалыгы расланьрга тиеш. Әлеге гаризада шулай ук түбәндәге мәғълүматлар күрсәтелергә тиеш:

фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлығы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә), үзен баланың атасы дип таныган затның яшәү урыны;

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, женесе, датасы һәм туган урыны, шулай ук туу турында акт язу реквизитлары (баланың тууын дэүлэт теркэвенэ алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры) (баланың тууын дэүлэт теркэвенэ алганнан соң ата булуны билгеләгәндә));

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Бала анасының фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлығы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә), яшәү урыны;

никахны теркәү турында акт язу реквизитлары (никах теркәүне дэүлэт теркэвенэ алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры) (баланың әтисе белән бала туганнан соң никахка кергән очракта));

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

ата булуны билгеләгәннән соң баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме;

баланың атасы һәм анасы шәхесен раслаучы документлар реквизитлары.

Мөрәжәгать итүчеләр ата булуны билгеләү турында уртак гаризага кул куя һәм аны төзү датасын күрсәтә.

Бала туганчы бирелгән бу гаризада, булачак балага атасының яисә анасының фамилиясен һәм исемен бирүгә (туган баланың женесенә карап) ата-ананың килешүе раслана.

Бала туганнан соң ата булуны билгеләгәндә, ата булуны билгеләү турында уртак гариза белән бер үк вакытта бала туу турында таныклык тапшырыла, ә мондый гариза бала туганчы бирелсә, медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы медицина оешмасы яисә шәхси эшкуар тарафыннан бирелгән ананың йөклә булуын раслый торган документ бирелә.

(2013 елның 25 ноябреннән 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

5. Әгәр баланың атасы яки анасы әлеге маддәнең 1 пунктында каралган гражданлык хәле актларын теркәү органына гариза бирү мөмкинлеге булмаса, аларның ихтыяр белдерүләре ата булуны билгеләү турында аерым гаризалар белән рәсмиләштерелергә мөмкин.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Мондый гариза биргәндә катнашу мөмкинлеге булмаган затның имзасы нотариаль расланган булырга тиеш. Ата булуны билгеләү турындагы гаризада бала атасының яки анасының нотариаль расланган имзасына сак астында тоту урыны башлыгы яки төзәтү учреждениесе башлыгы тарафыннан сак астында булган шикләнелүченең яки гаепләнүченең яки төзәтү учреждениесендә жәза үтәүче тоткынның имзасы тиңләштерелә.

(2012 елның 12 ноябреннән 183-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә))

6. Ата булуны билгеләү турында уртак гаризаның электрон документлары рәвешендә жибәрелә торган очракта, әлеге маддәдә күрсәтелгән документлар гариза бирүчеләр тарафыннан ата булуны билгеләгән гражданлык хәле актларын дөүләт теркәвенә алу органына билгеләнгән вакытка шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(6 пункт 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән

кертелгэн)

Маддә 51. Бала туганда ана белән никахта тормаган атасының гаризасы буенча ата булуны дәүләт теркәвенә алу

1. Бала туганда ана белән никахта тормаган атасының гаризасы буенча ата булуны дәүләт теркәвенә алу ананың үлеме, эшкә яраксыз дип танылган очракта, кайдалыгы турында мәгълүмат булмау һәм ана булу хокукыннан мәхрүм ителгәндә, шулай ук опека һәм попечительлек органының ата булуны билгеләү турында килешү булган очракта гына теркәлә.

2. Атаның ата булуны билгеләү турындагы гаризасы аларга гражданлык хәле актларын теркәү органына язма рәвештә бирелә яки гражданлык хәле актларын дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша электрон документ формасында язу органына жибәрелә. Атаның ата булуны билгеләү турындагы гаризасы электрон документ рәвешендә жибәрелә, мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы языла.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә))

Мондый гаризада баланың анасы белән никахта тормаган зат тарафыннан атасы булып танылуы һәм әлеге маддәнең 1 пунктында күрсәтелгән шартлар булуы расланган булырга тиеш. Ата булуны билгеләү турындагы гаризада шулай ук түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш:

үзен баланың атасы таныган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны, гражданлыгы, милләте (указывается мөрәжәгать итүченең теләге буенча күрсәтелә), яшәү урыны;

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, женесе, датасы һәм туган урыны, шулай ук туу турында акт язу реквизитлары (баланың тууын дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә))

ананың үлемен раслаучы, аның эшкә сәләтсез булуын тану, кайдалыгы турында мәгълүмат булмау яки ана хокукыннан мәхрүм ителүен раслаучы документ турында мәгълүмат;

баланың фамилиясе, исеме, ата булуын билгеләгәч атасының исеме;

атасының шәхесен раслаучы документ реквизитлары.

Мөрәжәгать итүче ата булуны билгеләү турында гариза яза һәм аны төзү датасын күрсәтә.

Бер үк вакытта мондый гариза бирү белән бергә ана үлү турында таныклык, судның анасын эшкә яраксыз дип тану турында яки аның ана хокукыннан мәхрүм итү турында карары яки судның ананың билгесез сәбәпләр аркасында булмаганлыгын тану яки ананың соңгы билгеле яшәү урыны буенча эчке эшләр органы биргән документ күрсәтелергә тиеш. Ана үлемен дәүләт теркәвенә алу гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарылган очракта, һәм шунда ук ата булуны билгеләү өчен гариза бирелгән булса, ана вафат булу турында таныклык бирү таләп ителми һәм гражданлык хәле актларын теркәү органы гаризада күрсәтелгән белешмәләрне файдаланып, ана үлемен дәүләт теркәвенә алу фактын тикшерә. Бу очракта гариза бирүче үз инициативасы белән анасының үлеми турында таныклык күрсәтергә хокуклы.

(28.07.2012 N 133-ФЗ, 29.12.2017 N 472-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

3. Балигъ булмаган затларга карата ата булуны билгеләү турында атасы гариза биргәндә, гариза белән бер үк вакытта опека һәм попечительлек органы тарафыннан ата булуны билгеләүгә ризалык биргән документ та тәкъдим ителергә тиеш.

4. Электрон документ рәвешендә ата булуны билгеләү турында гариза жибәрелә торган очракта, әлеге маддәдә күрсәтелгән документлар гариза бирүче тарафыннан гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән вакытка язу органына шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(4 пункт 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән

кертелгән)

Маддә 52. Балигъ булган затларга карата ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу

Ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу әлеге Федераль канунның 50 һәм 51 маддәләрендә каралган тәртиптә балигъ булган затларга карата ата булуны билгеләү белән бер үк вакытта шундый гариза белән бергә балигъ булган затның ата булуны билгеләү өчен язма рәвештә ризалыгы тапшырылырга тиеш. Балигъ булган затның ризалыгы аерым гаризада яисә атасының һәм анасының уртак гаризасы (атасы гаризасы) аша белдерелгән булырга мөмкин.

Маддә 53. Ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алудан баш тарту

Гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе, бала туу турында акт язганда әтисе турында мәгълүматлар булган очракта да, әгәр дә атасы турында язма әнисе гаризасы тарафыннан төзелгән икән, әлеге Федераль канунның 17 маддәсендәге 3 пункттында каралган тәртиптә дәүләт теркәве узудан баш тарта.

Маддә 54. Суд карары нигезендә ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу.

1. Ата булуны билгеләү яки ата булуны тану фактын билгеләү турында суд карары нигезендә ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу баланың әнисе яки әтисе, опекун (попечитель), бала булган зат яисә балигъ булган баланың үзе гаризасы буенча башкарыла. Гариза телдән яисә язма рәвештә ясалырга мөмкин яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы аша электрон документ рәвешендә һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең төбәк порталлары аша жиберелә ала. Ата булуны ачыклауны дәүләт теркәве турында гариза электрон документ рәвешендә жиберелә, мөрәжәгать итүченең гади электрон имзасы белән куела.

(2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә))

Ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу турындагы гариза белән бер үк вакытта ата булуны билгеләү яки ата булуны тану фактын билгеләү турында суд карары бирелә.

Электрон документ рәвешендә ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу турында гариза жибәргәндә суд карары гариза бирүче тарафыннан гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән вакытка шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(абзац 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2. Әлеге маддәнең 1 пунктында күрсәтелгән затлар язма рәвештә башка затларны ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу турында гариза ясарга вәкилли алалар.

3. Бала атасы турында мәгълүматлар ата булуны тану фактын билгеләү турында суд карарында күрсәтелгән мәгълүматлар нигезендә ата булуны билгеләү турында акт язуга кертелә.

Маддә 55. Ата булуны билгеләү турында акт язудың эчтәлегенә

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канунн редакциясендә)
(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Ата булуны билгеләү турында акт язуга түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

ата булуны билгеләү турында акт язудың реквизитлары (ата булуны дәүләт теркәве башкарган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм номеры);

баланың атасы дип танылган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләгә буенча кертелә), яшәү урыны;

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме (атасының исеме билгеләнгәнче

һәм аннан соң), женесе, туу датасы һәм урыны;

туу турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә бала тууны дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, төзү датасы һәм номеры);

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләге буенча кертелә) ;

ата булуны билгеләүгә нигез булган документ турында белешмәләр;

ана шәхесен таныклаучы документ реквизитлары һәм баланың атасы дип танылган затның шәхесен раслаучы документ реквизитлары;

гариза бирүченең (гариза бирүчеләрнең) фамилиясе, исеме, атасының исеме, яшәү урыны;

ата булуны билгеләгән таныклыкның бирү датасы,сериясе һәм номеры.

Маддә 56. Ата булуны билгеләү турында таныклык

1. Ата булуны билгеләү турында таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

баланың атасы дип танылган затның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләге буенча кертелә) ;

баланың фамилиясе, исеме, атасының исеме (ата булу билгеләгәнче һәм урыны билгеләнгәннән соң), туу датасы һәм урыны;

баланың әнисенең фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (әгәр ата булуны билгелү турында акт язуда күрсәтелгән булса);

ата булуны билгеләү турында актны төзү датасы һәм язу номеры;

ата булуны билгеләүне дәүләт теркәвенә алу урыны (ата булуны дәүләт

теркәвенә алу уздырылган гражданлык хәле актларын теркәү органы исеме);

ата булуны билгеләү турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Ата булуны билгеләү турындагы таныклык аларның соравы буенча ата-аналарга (ата-ананың берсенә) гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан бирелә.

Маддә 57. Ата булуны билгеләүне урнаштыру белән бәйле рәвештә бала туу турында актның язмасына үзгәрешләр кертү

1. Баланың туу турында актка атасының исемен билгеләү турында акт язу нигезендә аның атасы турында мәгълүматлар кертелә. Ата турындагы мәгълүматларны кертү, шулай ук баланың фамилиясен, исемен һәм атасының исемен үзгәртү гражданлык хәле актларын язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү өчен әлегә Федераль канунда каралган тәртиптә гамәлгә ашырыла.

2. Үз көчен 2018 елның 1 октябреннән югалтты. - 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун.

Бүлек VII. ИСЕМ АЛЫШТЫРУНЫ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕНӘ АЛУ

Маддә 58. Исем үзгәртү

1. Ундүрт яшькә житкән зат фамилиясен, исемен һәм (яки) атасының исемен үз эченә алган үз исемен алмаштыра ала.

2. Фамилиясен, исемен һәм (яки) атасының исемен үзгәртүгә теләүченең исемен үзгәртү яшәү урыны буенча яки дәүләт теркәвенә алу урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

3. Балигъ булмаган зат исемен үзгәртү ата-анасы, уллыкка алучының яки попечительнең ризалыгы булганда, ә суд карары нигезендә мондый рәхсәт булмаган

очракта, зат тарафыннан балигы булганлыкка ирешү һәм эшкә тулы хокуклары булу очраklarыннан тыш, канунда каралган тәртиптә башкарыла.

4. Ундүрт яшкә житмәгән зат исемен үзгәртү, шулай ук аңа башка ата-ананың фамилиясенә үзгәртү Рәсәй Федерациясе Гаилә кодексының 59 маддәсендә билгеләнгән тәртиптә опека һәм попечительлек органы карары нигезендә башкарыла.

(2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә))

5. Исемне үзгәртү гражданлык хәле актларын теркәү органнарында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

Маддә 59. Исемне үзгәртү турында гариза

Исемне үзгәртү турындагы гариза гражданлык хәле актларын язу органына исемне үзгәртүгә теләгән зат тарафыннан шәхсән язма рәвештә бирелә.

(беренче өлеш 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Мондый гаризада түбәндәге мәгълүматлар күрсәтелергә тиеш:

мөрәжәгать итүченең фамилиясе, үз исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлыгы, милләте (мөрәжәгать итүченең теләгә буенча кертелә), яшәү урыны, гаилә хәле (никахта тора яки тормый, тол, аерылган);

мөрәжәгать итүченең балигы булмаган балаларының фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы;

гражданлык хәле актлары язмаларының реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органнары яисә гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу башкарылган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәкләре исеменә, төзү даталары һәм номерлары) элек мөрәжәгать итүчегә карата һәм аның балигы булмаган һәрбер баласына карата төзелгән;

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

исемне үзгәртергә теләгән зат сайлаган фамилиясе, исеме һәм (яки) атасының исеме;

фамилиясен, исемен һәм (яки) атасының исемен үзгәртү сәбәпләре.

Исемен үзгәртергә теләүче зат исеме үзгәрүе турында гариза яза һәм аны төзү датасын күрсәтә.

Мондый гариза бирү белән бер үк вакытта түбәндәге документлар тапшырылырга тиеш:

исемен үзгәртергә теләгән затның туу турында таныклыгы;

гариза бирүче никахта тора икән, никахлашу турында таныклыгы;

гариза бирүче никах аерылуга бәйле рәвештә үзенә никахка кадәр булган фамилиясен бирү турында үтенгән очракта, аерылышу турында таныклык;

мөрәжәгать итүченең балигы булмаган балаларының туу турында таныклыгы.

Маддә 60. Исемдәге үзгәрешләргә дөүләт теркәвенә алу тәртибе

1. Исемдәге үзгәрешләргә дөүләт теркәвенә алу исем алыштыру турындагы гариза нигезендә башкарыла.

2. Исем алыштыру турындагы гариза - гариза бирелгән көннән алып бер ай эчендә гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан каралырга тиеш.

Хөрмәтле сәбәпләр булганда (үзгәрешләр кертергә кирәк булган гражданлык хәле актлары язмаларының күчермәләрен алмаганда һәм башкалар) исем алыштыру турындагы гаризаны карау срогы гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе тарафыннан ике айдан да артмаска тиеш.

3. Гражданлык хәле актларын теркәү органы исемен үзгәртү турында гариза алган вакытта гражданлык хәле актлары язмаларының күчермәләрен соратып ала,

аларга саклау урыны буенча гражданлык хэле акты язмаларына исем алыштыру белән бэйле үзгәрешләрне кертә.

4. Исем алыштыруга бэйле рәвештә үзгәрешләр кертелергә тиешле гражданлык хэле актларын теркәү югалган очракта, исемдәге үзгәрешләр гражданлык хэле актлары язмаларын торгызу өчен әлеге Федераль канунда билгеләнгән тәртиптә янадан торгызылганнан соң гына башкарыла.

Гражданлык хэле актлары язмаларының исем-фамилиясен үзгәртү турындагы гариза белән бер үк вакытта бирелгән документларда һәм кәргән күчәрмәләрдә мәгълүматлар туры килмәсә, мондый туры килмәү гражданлык хэле актларын язмаларына төзәтүләр һәм үзгәрешләр кертү өчен әлеге Федераль канун белән билгеләнгән тәртиптә юкка чыгарылырга тиеш.

Гражданлык хэле актын торгызу яисә үзгәртү кирәк булган очракта, әлеге маддәнең 2 пунктында билгеләнгән вакыт гражданлык хэле актын торгызу яисә төзәтү яисә үзгәртү турындагы мәсьәләне хәл итүгә кадәр туктатыла.

5. Исемне үзгәртүгә теләгән затка дәүләт теркәве узудан баш тартса, гражданлык хэле актларын теркәү органы житәкчесе аның сәбәбен язма рәвештә хәбәр итәргә тиеш. Исем алыштыру турында гариза белән бер үк вакытта бирелгән документлар кире кайтарылырга тиеш.

6. Үз көчен 2018 елның 1 октябреннән югалтты. - 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун.

Маддә 61. Исемне үзгәртү турында актын эчтәлегенә

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Исем алыштыру турындагы актка түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

исем алыштыру турында акт язу реквизитлары (исемдәге үзгәрешләрне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хэле актларын теркәү органы атамасы, төзү датасы һәм

номеры);

исем үзөртүчөнөң исем үзгөрткөнгө кадэр фамилиясе, үз исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, гражданлығы, милләте (мөрәжәгать итүчөнөң теләге буенча кертелә), яшәү урыны;

исемен үзгөртөргә теләгән затның шөхөсөн раслаучы документ реквизитлары;

исем үзгөргәннән соң затның фамилиясе, исеме, атасының исеме;

туу турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә тууны дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хөзмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, төзү датасы һәм номеры);

имем үзгөргәннән соң бирелгән таныклыкның бирү датасы, сериясе һәм номеры.

Маддә 62. Исем үзгөрөшө турында таныклык

Исем үзгөрөшө турында таныклык түбөндөгө мәгълүматларны үз эченә ала:

исемен үзгөртүчө затның фамилиясе, үз исеме, атасының исеме (үзгөрткөнчө һәм үзгөрткөч), туу датасы һәм урыны, гражданлығы, милләте (әгәр бу исем үзгөртү акты язмасында күрсәтелсә);

исем алыштыру турында актны төзү датасы һәм язу номеры;

исемдәгө үзгөрөшләрне дәүләт теркәвенә алу урыны (исемдәгө үзгөрөшләрне дәүләт теркәвенә алган гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы);

исем үзгөртү турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы атамасы).

(2016 елның 23 июнендөгө 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 63. Исем алыштыру сәбәплө, гражданлык хәле актлары язмаларының үзгөрөшләрө

1. Исем үзгәрүе турындагы акт язу нигезендә элек исеме үзгәртелгән затка карата төзелгән гражданлык хәле актларын язмаларына үзгәрешләр кертелә һәм гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу турындагы яңа таныклыклар бирелә.

Исеме Рәсәй Федерациясе гражданына, чит ил гражданына яки Рәсәй Федерациясе территориясендә гражданлыксыз затка карата гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарылган очракта, мондый затларга карата чит ил дәүләтенең компетентлы органы тарафыннан төзелгән гражданлык хәле актларын язуда үзгәрешләр кертелми.

2. Ата-аналар исемен үзгәрткәндә балигъ булмаган баланың туу турында акт язуыда ата-аналар турында мәгълүматлар үзгәрә.

Балигъ булган баланың туу турында акт язуында аның ата-аналары турындагы мәгълүматлар әлеге Федераль канун белән билгеләнгән тәртиптә гражданлык хәле актларын язмаларына төзәтүләр һәм үзгәрешләр кертү өчен үзгәртелә.

3. Алмашканда ике эти-әнисенең дә, әтисенең дә фамилиясе ундүрт яшкә житмәгән баланың фамилиясе һәм атасының исеме, туу турында акт язганда үзгәртелә.

Ундүрт яшкә житмәгән баланың ата-анасының фамилиясе һәм атасының исеме үзгәрсә, баланың да ата-аналар килешүе буенча туу турында акт язмасында фамилиясе һәм атасының исеме үзгәртелергә мөмкин.

ә опека һәм попечительлек органы күрсәтмәсе буенча килешү булмаганда.

Балигъ булган баланың фамилиясен һәм атасының исемен үзгәртү ата-анасы фамилиясе һәм атасының исемен үзгәртүгә бәйле рәвештә әлеге Федераль канунда билгеләнгән тәртиптә исемдәге үзгәрешләргә дәүләт теркәвенә алу өчен башкарыла.

Бүлек VIII. ҮЛЕМНЕ ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕ.

Маддә 64. Үлемне дәүләт теркәвенә алу нигезләре.

Үлемне дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып тора:

медицина оешмасы, медицина эшчәнлеген гамәлгә ашыручы шәхси эшкуар тарафыннан бирелгән үлем турындагы документ яисә "Антарктидадагы Рәсәй гражданның һәм Рәсәй юридик затларның эшчәнлеген жайга салу турында" 2012 елның 5 июненнән 50-ФЗ номерлы Федераль кануныда каралган очракта, башка вәкаләтле зат тарафыннан бирелгән үлем турында документ. Күрсәтелгән документ формасы һәм аны бирү тәртибе сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан билгеләнә;

(2013 елның 25 ноябриннән 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

вафат булган затның канунлы көченә кергән үлеме фактын билгеләү яки аны игълан итү турында суд карары;

сәяси репрессияләр корбаннарын реабилитацияләү турында канун нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән затның үлем факты турында компетентлы органнар тарафыннан бирелгән документ.

Маддә 65. Үлемне дәүләт теркәвенә алу урыны

1. Үлемне дәүләти теркәү мәрхүмнең соңгы яшәү урыны, үлем житү урыны, үлгәннең мәетен табу урыны, вафат булу турында документ биргән оешманың урнашу урыны буенча һәм ата-анасының(икесенең берсе), иренең (хатынның), баласының яшәү урыны буенча документ биргән гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла, яки вафат булган затның исемен һәм үлем фактын билгеләү турында карар чыгарган суд урнашкан урынында яки әлегә Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниипаль хезмәтләренә күрсәтүче күпфункцияле үзәк тарафыннан башкарыла.

(23.07.2013 N 242-ФЗ, 29.12.2017 N 438-ФЗ федераль кануннар ред.)

2. Үлем суднада, поездда, самолетта яки башка транспорт даирәсендә килеп

житкән очракта, үлемне дәүләт теркәве транспорт чарасыннан төшерелгән территориядә урнашкан гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарылырга мөмкин.

3. Әгәр үлем экспедиция, поляр станциясенә яки гражданлык хәле актларын теркәү органнары булмаган ерак жирлектә килеп чыкса, үлемне яқында урнашкан дәүләт теркәве гражданлык хәле актларын теркәү органына башкарылырга мөмкин.

Маддә 66. Үлем турында гариза

1. Үлем турында телдән яисә язма рәвештә гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлеге Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә хәбәр итәргә бурычлы:

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

үлем булган вакытта катнашкан яки башкача үлем турында белгән мәгълүмат ире (хатыны), башка гаилә әгъзалары, шулай ук теләсә кайсы башка зат тарафыннан;

медицина оешмасы яки социаль хезмәт күрсәтү оешмасы, әгәр дә затның бу оешмаларда булу чорында үлем килеп чыкса;

(2015 елның 28 ноябреннән 358-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

жәза үтәүче учреждение, хөкем ителүченең үлеме иректән мәрхүм итү урыннарында жәза алган вакытта килеп житкән очракта;

эчке эшләр органы, жәза чарасын (үлем жәзасын) үтәүгә хөкем ителүченең үлеменә китергән очракта;

өстәмә сорау алу яки тикшерү органы, әгәр кеше үлеменә бәйле яки мәрхүмнең шәхесе билгеләнмәгән үлем факты буенча тикшерү үткәрелгән очракта;

хәрби часть командиры, әгәр хәрби хезмәт үтү чорында зат тарафыннан үлем килеп чыкса,.

Әлеге пунктның икенче абзацында күрсәтелгән затлар гражданлык хәле актларын теркәү органына электрон документ рәвешендә гражданлык хәле актларын теркәү органына дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең бердәм порталы һәм дәүләт һәм муниципаль хезмәтләрнең региональ порталы аша үлем турында гариза жиберү юлы белән үлем турында белдерә ала, ул күрсәтелгән затларның гади электрон имзалары белән имзалана.

(абзац 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән; 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

1.1. Үлем турында гариза электрон документ рәвешендә жиберелгән очракта, үлү турында гаризаны дәүләт теркәвенә алу өчен нигез булып торган документлар мөрәжәгать итүче тарафыннан үлем жәзасын дәүләт теркәвенә алу өчен билгеләнгән вакытта гражданлык хәле актларын теркәү органына шәхси мөрәжәгать иткәндә тапшырыла.

(1.1 пункт 2014 елның 31 декабреннән 517-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелде)

2. Үлем турында гариза үлем житкәннән яки үлгәннәрнең мәетен тапканнан соң өч көннән дә соңга калмыйча эшләнелергә тиеш.

2.1. Үлем турында гариза белән мөрәжәгать иткәндә вафат булганның паспорты гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә әлеге Федераль канунның 4 маддәсендәге 2.2 пункты нигезендә, үлү дәүләт теркәве урыны буенча миграция өлкәсендә дәүләт сәясәтен гамәлгә ашыручы һәм хокук куллану функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органының территориаль органына жиберү өчен вәкаләтләр йөкләнгән дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә тапшырыла, миграция өлкәсендә дәүләт хезмәтләрен күрсәтүгә күзәтчелек итү һәм күрсәтү (үлү дәүләт теркәвенә алу урыны буенча).

(2.1 пункт 2013 елның 23 июленнән 242-ФЗ номерлы Федераль канун белән

кертелгән; 2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

3. Гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге гариза белән мөрәжәгать иткәннән соң, зат “Сәяси репрессияләр корбаннарын реабилитацияләү турында ”1991 елның 18 октябреннән 1761-1 номерлы Рәсәй Федерациясе кануны нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән затның үлем очрагы турындагы документын сорый. Әлеге документ яисә әлеге затның үлем фактын раслаучы документның компетентлы органы карамагында булмавы турында мәгълүмат компетентлы орган тарафыннан гражданлык хәле актларын теркәү органына яисә соратып алынган көннән алып утыз көннән дә артык булмаган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәгенә бирелә.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 67. Үлем турында актның эчтәлеге.

1. Үлем турында акт язуга түбәндәге мәгълүматлар кертелә:

үлем турында акт язу реквизитлары (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә үлемне дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, төзү датасы һәм номеры);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (беренче абзац 29.12.2017)

үлгән кешенең фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган көнен һәм урынын, соңгы яшәү урыны, женесе, гражданлыгын, милләте (әгәр дә милләте турында белешмәләр үлгән кешенең шәхесен раслаучы документта күрсәтелгән булса), дата, вакыты (әгәр ул билгеләнгән булса) һәм вафат булган кешенең үлем урыны;

(2001 елның 25 октябреннән 138-ФЗ номерлы, 2016 елның 30 мартыннан 79-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабрь 472-ФЗ номерлы Федераль кануннар

редакциясендә)

үлем сәбәбе (үлү фактын раслаучы документ нигезендә);

үлгән кешенең шәхесен раслаучы документ реквизитлары (булганда);

(абзац 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

үлем фактын раслаучы документ реквизитлары;

гариза бирүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме, яшәү урыны, үлү турында гариза биргән орган, оешма яки учреждение исеме һәм адресы;

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

бирелгән үлү турында таныклык бирү датасы, сериясе һәм номеры;

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

абзац 2018 елның 1 октябреннән үз көчен югалткан. - 2016 елның 23 июнендәге 219-ФЗ номерлы Федераль канун;

гражданлык хәле актларын теркәү органының гражданлык хәле актларын дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге тарафыннан төзелгән исеме.

(абзац 2016 елның 23 июнендәге 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән (беренче абзац 29.12.2017))

2. Үлемне дәүләт теркәвенә алу мәрхүм затның исеме, аның үлем көне дип игълан итү турында суд карары нигезендә башкарыла икән, суд карарының канунлы көченә керү көне яисә суд карары белән билгеләнгән үлем көне күрсәтелә.

Маддә 68 . Үлү турында таныклык.

Үлү турында таныклык түбәндәге мәгълүматларны үз эченә ала:

үлүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме, датасы һәм туган урыны,

гражданлығы, дата, вакыт (эгер ул билгелэнгән булса)

(2016 елның 30 мартындагы 79-ФЗ номерлы, 2017 елның 29 декабрэндәге 472-ФЗ номерлы Федераль кануннар редакциясендә)

үлем турында акт төзү датасы һәм язма номеры;

үлемне дәүләт теркәвенә алу урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә үлемне дәүләт теркәвенә алган дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме);

(2017 елның 29 декабрәннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

үлем турында таныклык бирү датасы һәм урыны (гражданлык хәле актларын теркәү органы яисә дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Бүлек IX. ГРАЖДАНЛЫК ХӘЛЕ АКТЛАРЫ ТЕРКӘҮ ЯЗМАЛАРГА ТӨЗӘТМӘЛӘР ҺӘМ ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

Маддә 69. Гражданлык хәле актларын язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү нигезләре.

1. Гражданлык хәле актларын язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү элегә маддәнең 2 пунктында каралган нигезләр булганда һәм кызыксынган затлар арасында бәхәсләр булмаганда гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

Кызыксынган затлар арасында бәхәс булганда гражданлык хәле актларын язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү суд карары нигезендә башкарыла.

2. Гражданлык хәле актларын язуга төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү өчен нигез булып тора:

уллыкка алу турында акт язуы;

ата булуны билгеләү турында акт язуы;

исем алмаштыру турында акт язуы;

суд карары;

опека һәм попечительлек органының баланың фамилиясен һәм (яки) исемен үзгәртү турындагы карары;

баланың атасы белән никахта булмаган ананың бала туу турында акт язуына бала атасы турында яки аларны үзгәртү яки төшереп калдыру турында белдерүе;

балигь булган затның ата-анасы (ата-анасының берсе) исемен үзгәртү очрагында әлеге затның туу турында акт язуында ата-анасы (ата-анасы) турында белешмәләре үзгәрүе турында белдерүе;

өстәмә сорау алу яки тикшерү органы тарафыннан бирелгән үлем билгесез затның үлеме буларак теркәлгән үлүченең шәхесен билгеләү турында билгеләнгән формадагы документ;

сәяси репрессия корбаннарын реабилитацияләү турында канун нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән кешенең үлем очрагы турында билгеләнгән формадагы документ, әгәр үлем элегрәк теркәлгән булса, ;

әлеге Федераль канунның 70 маддәсендә каралган гражданлык хәле акты язмасына төзәтмәләр кертү яки үзгәреш кертү очраклары гражданлык хәле актларын теркәү органы бәяләмәсе.

Маддә 70. Гражданлык хәле актларын теркәү органының гражданлык хәле актын төзәтү яки язуга үзгәреш кертү турында бәяләмәсе.

Гражданлык хәле актлары язмасына төзәтмәләр кертү яки үзгәреш кертү турында бәяләмә гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан төзелә, әгәр дә:

гражданлык хэле актын язуда хаталы яисэ тулы булмаган мэгълүматлар күрсәтелгән, шулай ук орфографик хаталар кертелгән;

гражданлык хэле актларын теркәү Рәсәй Федерациясе субъектлары кануннары белән билгеләнгән кагыйдәләргә исәпкә алмыйча башкарылды;

сәламәтлек саклау өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм тормышка ашыру һәм норматив-хокукий жайга салу функцияләрен башкаручы федераль башкарма хакимият органы тарафыннан билгеләнгән форма һәм тәртиптә медицина оешмасы тарафыннан бирелгән жөнәлгән үзгәртү турында документ тәкъдим ителде.

(2013 елның 25 ноябринан 317-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 71. Гражданлык хэле актын язуга төзәтү яки үзгәреш кертү турында гариза

1. Гражданлык хэле актын төзәтү яки яздыруга үзгәреш кертү турында гариза кызыксынган зат тарафыннан аның яшәү урыны буенча гражданлык хэле актларын теркәү органына яисә төзәтү яисә үзгәртелгән тиешле гражданлык хэле актының язмасын саклау урыны буенча бирелә.

Мәрхүмгә карата элек төзелгән гражданлык хэле актына төзәтмәләр һәм үзгәрешләр кертү мәрхүмнең туганы яки башка кызыксынган затның гаризасы буенча башкарыла.

2. Гражданлык хэле актлары язмасына төзәтмәләр кертү яки үзгәреш кертү турында гаризада түбәндәге мэгълүматлар күрсәтелгән тиеш:

гариза бирүченең фамилиясе, исеме, атасының исеме, туу датасы һәм урыны, яшәү урыны;

гражданлык хэле актын язу реквизитлары (гражданлык хэле актларын теркәү органы яисә гражданлык хэле актын дәүләт теркәвенә алган күп функцияле дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күпфункцияле үзәге исеме, гариза бирүче төзәтүне яисә үзгәртүне кертүне сорый торган номеры).

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(2017 елның 29 декабрь редакциясендә)

Мөрәжәгать итүче гражданлык хәле актын язуга төзәтү яки үзгәреш кертү турында гариза яза һәм аны төзү датасын күрсәтә.

Мондый гариза бирү белән бер үк вакытта гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында таныклык тапшырылырга тиеш, ул гражданлык хәле актын язуга төзәтмәләр кертүгә бәйле рәвештә алыштырылырга тиеш һәм гражданлык хәле актын язуга төзәтү яисә үзгәреш кертү өчен нигез булуын раслаучы документлар (затның үлем очрагы турында билгеләнгән формадан тыш, "Сәяси репрессия корбаннарын реабилитацияләү турында" 1991 елның 18 октябреннән 1761-1 номерлы Рәсәй Федерациясе кануны нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән зат үлгән очракта, әгәр дә үлеме элегрәк теркәлгән булса). "Сәяси репрессияләр корбаннарын реабилитацияләү турында" 1991 елның 18 октябреннән 1761-1 номерлы Рәсәй Федерациясе кануны нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән затның үлем очрагы турында билгеләнгән документ гражданлык хәле актын язуга төзәтмәләр кертү яки үзгәрешләр кертү өчен нигез булуын раслаучы, гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан моңа кадәр теркәлгән һәм күрсәтелгән документ мөрәжәгать итүче тарафыннан мөстәкыйль рәвештә тәкъдим ителмәсә, компетентлы органда соратып алына. Гариза бирүче шулай ук аның шәхесен раслаучы документ күрсәтергә тиеш.

(2011 елның 1 июленнән 169-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Гражданлык хәле актлары язмасының саклау урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органына гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында гражданлык хәле актының гражданлык хәле актларын теркәү турындагы таныклығын юкка чыгарганда яисә үзгәртелергә тиешле гражданлык хәле актларын теркәү органына мөрәжәгать иткән очракта, гражданлык хәле актының төзәтелүен яисә язмасына үзгәреш кертелүен исәпкә алып, гражданлык хәле актын дәүләт

теркәвенә алу турында кабат таныклыкта гражданлык хәле актын таләп итми, ә гаризада гражданлык хәле актын дәүләт теркәве турындагы таныклыкны югалту турында билге куела.

(абзац 2012 елның 12 ноябринән 183-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

Маддә 72. Гражданлык хәле актлары язмасына төзәтү яки үзгәреш кертү турында гаризаны карау тәртибе

1. Гражданлык хәле актлары язмасына төзәтмәләр кертү яки үзгәреш кертү турында гариза гариза кәргән көннән бер ай эчендә гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан каралырга тиеш.

Хөрмәтле сәбәпләр булганда (үзгәрешләр кертәргә кирәк булган гражданлык хәле актлары язмаларының күчәрмәләрен алынмау) гаризаны карау срогы гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе тарафыннан ике айдан да артмаска мөмкин.

2. Гражданлык хәле актларын теркәү органы гражданлык хәле актлары язмасына төзәтмәләр кертү яки үзгәреш кертү турында гариза алган вакытта төзәтү яисә үзгәртеләргә тиешле гражданлык хәле актының язу күчәрмәсен, шулай ук төзәтү яисә үзгәреш кертү өчен нигезләренң булуын раслаучы башка актлар язмаларының күчәрмәләрен, аларны саклау урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органында соратып ала.

(2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

"Сәяси репрессияләр корбаннарын реабилитацияләү турында" 1991 елның 18 октябринән 1761-1 номерлы Рәсәй Федерациясе Кануны нигезендә нигезсез репрессияләнгән һәм соңыннан реабилитацияләнгән затның үлем очрагы турында билгеләнгән документ, әгәр бу затның үлеме элегрәк теркәлгән булса, вәкаләтле затның ведомствоара сорату аша гражданлык хәле актларын теркәү органының гражданлык хәле актына төзәтү яисә үзгәртү турында гаризасы белән вәкаләтле

затның мөрәжәгәте компетентлы органы тарафыннан күрсәтелә.

(абзац 2011 елның 1 июленнән 169-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

3. Әлеге Федераль канунның 71 маддәсендәге 2 пунктында күрсәтелгән гражданлык хәле актын, документларны һәм гражданлык хәле актлары язмасының соратылган күчermәләрен төзәтү яисә үзгәртүне кертү турында гариза булганда гражданлык хәле акты язмасына кертелә яки мондый төзәтүләр яисә үзгәреш кертүдән мөрәжәгать итүчегә баш тарта.

Гражданлык хәле акты язуна төзәтү яки үзгәреш кертү яисә мондый төзәтүдән баш тарту әлеге Федераль канунның 70 маддәсендә каралган очрақларда гражданлык хәле актларын теркәү органы бәяләмәсе нигезендә башкарыла.

4. Әгәр мөрәжәгать итүче гражданлык хәле актын язуга төзәтүдән яисә үзгәреш кертүдән баш тартса, гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесе язмача рәвештә баш тартуның сәбәбен хәбәр итәргә тиеш. Гариза биргәндә бирелгән документлар кире кайтарылырга тиеш.

5. Гражданлык хәле актларын теркәү органы житәкчесенең гражданлык хәле актын төзәтү яисә язуга үзгәреш кертү буенча баш тартуы мөрәжәгать итүче тарафыннан судка шикаять бирелергә мөмкин.

Маддә 73. Гражданлык хәле актын язуга төзәтү яки үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Гражданлык хәле актлары язмасына төзәтү яисә үзгәреш кертү гражданлык хәле актының язмасын саклау урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органы тарафыннан төзәтү яисә үзгәртелергә тиешле кәгазь чыганақта башкарыла.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Гражданлык хәле актының төзек яисә үзгәртелгән язуы нигезендә гариза бирүчегә гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу турында яңа таныклык

бирелә.

Абзац 2018 елның 1 октябринән үз көчен югалткан. - 2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун.

Бүлек X. ГРАЖДАНЛЫК ХӘЛЕ АКЛАРЫ ЯЗМАЛАРЫ ТОРГЫЗУ ҺӘМ ГАМӘЛДӘН ЧЫГАРУ

Маддә 74. Гражданлык хәле аклары язмаларын торгызу

1. Гражданлык хәле аклары язмаларын торгызу гражданлык хәле актын канунлы көченә кергән суд карары нигезендә югалган язу урыны буенча гражданлык хәле акларын теркәү органы тарафыннан башкарыла.

Гражданлык хәле актының югалган язмасы Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтә төзелгән очракта, гражданлык хәле актының язмасын кире кайтару канунлы көченә кергән суд карары чыгару урыны буенча башкарыла ала.

(абзац 2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

2. Гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын билгеләү турында судка мөрәжәгать итү өчен нигез булып гражданлык хәле акларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру компетенциясенә кергән һәм гражданлык хәле акларын дәүләт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру керә торган Рәсәй Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органының гражданлык хәле актының беренчел яисә торгызылган язмаларының булмавы турында хәбәр итүе тора.

3. Гражданлык хәле актын язу гражданлык хәле акларын теркәү органына гражданлык хәле актын дәүләт теркәвенә алу фактын билгеләү турында суд карарының канунлы көченә кергән мөрәжәгәте буенча торгызылырга мөмкин.

4. Гражданлык хәле актының яңадан торгызылган язуы нигезендә гражданлык хәле актын язу яңадан торгызылган дигән тамга белән гражданлык хәле акларын дәүләт теркәвенә алу турында таныклык бирелә.

Маддә 75. Гражданлык хәле актлары язмаларын гамәлдән чыгару

Гражданлык хәле актының беренчел яисә торгызылган язмасын юкка чыгару канунлы көченә кергән суд карары нигезендә гражданлык хәле актының язма сакланган урыны буенча гражданлык хәле актларын язу органы тарафыннан башкарыла.

Бүлек XI. ГРАЖДАНЛЫК ХӘЛЕ АКТЛАРЫН ДӘҮЛӘТ ТЕРКӘВЕНӘ АЛУ КИТАПЛАРЫН (АКТЛАР КИТАПЛАРЫН) САКЛАУ ТӘРТИБЕ ҺӘМ ВАКЫТЫ, АЛАРНЫ ЭЛЕКТРОН ФОРМАГА КҮЧЕРҮ

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

Маддә 76. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу китапларын (актлар китаплары) саклау урыны

1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу кенәгәләре (актлар китаплары) гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу урыны буенча гражданлык хәле актларын теркәү органында саклана.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Үз көчен 2018 елның 1 октябреннән югалтты. - 2016 елның 23 июнендәге 219-ФЗ номерлы Федераль канун.

3. Гражданлык хәле актлары Рәсәй Федерациясе территориясеннән читтәге консул оешмалары тарафыннан төзелгән гражданлык хәле актларын теркәү өчен нигез булып торган документлар белән бергә башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә Рәсәй Федерациясе территориясендә гражданлык хәле актларын теркәү органнарына саклауга тапшырыла, гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм тормышка ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы һәм Рәсәй Федерациясенең халыкара мөнәсәбәтләре өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм тормышка ашыру һәм норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы федераль башкарма

хакимият органы тарафыннан башкарыла.

(12.11.2012 N 183-ФЗ, 23.06.2016 N 219-ФЗ федераль кануннар редакциясендә)

4. Гражданлык хәле актларын теркәү органнарында гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу кенәгәләрен (акт китапларын) саклауның тиешле шартларын булдыру Рәсәй Федерациясе субъектларының башкарма хакимияте органнары тәэмин итә.

Маддә 77. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу китапларын саклау вакыты (актлар китаплары)

1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу китаплары (актлар китаплары) гражданлык хәле актларын теркәү органнарында гражданлык хәле актлары язмалары төзелгәннән соң йөз ел дәвамында саклана.

(2002 елның 29 апреленнән 44-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. 100 ел узгач, гражданлык хәле актларын теркәү органнары гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу кенәгәләрен (акт китапларын) кәгазьләрдә гражданлык хәле актлары язмаларыннан жыелган, гражданлык хәле актларын дәүләт сәясәтен эшләү һәм гамәлгә ашыру һәм гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә норматив-хокукый жайга салу функцияләрен гамәлгә ашыручы башкарма хакимиятнең федераль органы һәм архив эше һәм эш башкару өлкәсендә башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органы тарафыннан билгеләнгән тәртиптә дәүләт архивларына тапшыралар.

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)
(беренче абзац 29.12.2017)

Маддә 77.1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу китапларының (актлар китапларының) электрон формасына күчерү

(2016 елның 23 июненнән 219-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

1. Гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу китапларын (актлар

китапларын) электрон формага күчерү вакытында гражданлык хэле актларын дүүлөт теркәвенә алу кенәгәсенә (акт китабына) жыелган һәр язма электрон документ формасына конвертацияләнә (үзгәртелә).

2. Гражданлык хэле актының электрон документ формасына конвертацияләнгән (үзгәртелгән) язмасы рус телендә төзелә. Гражданлык хэле актлары язмасына электрон документ формасына конвертлана торган (үзгәртелә торган) мәгълүматлар исемлеге Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

3. Гражданлык хэле актының әлеге маддә нигезендә электрон документ формасына үзгәртелгән язмасы гражданлык хэле актларын теркәү органы житәкчесе яисә гражданлык хэле актларын теркәү органы хезмәткәре тарафыннан көчәйтелгән квалификацияле электрон имза белән имзалана һәм кәгазьдә документ рәвешендә төзелгән гражданлык хэле актының язуына тигез дип таныла.

4. Гражданлык хэле актының электрон документ формасына үзгәртелгән язмасы гражданлык хэле актын дүүлөт теркәвенә алу урыны буенча гражданлык хэле актларын теркәү органының мәгълүмат системасында һәм (яисә) Рәсәй Федерациясенә тиешле субъекты территориясендә гражданлык хэле актларын дүүлөт теркәвенә алу эшчәнлеген оештыру компетенциясенә кергән Рәсәй Федерациясе субъекты башкарма хакимияте органының мәгълүмат системасында һәм (яисә) гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дүүлөт реестрында саклана. Гражданлык хэле актының электрон документ формасына үзгәртелгән язмасын саклау тәртибе Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан билгеләнә.

(2017 елның 29 декабреннән 472-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

5. Гражданлык хэле актлары язмасына кертелә торган мәгълүматлар форматларына таләпләр һәм гражданлык хэле актлары язмаларының Бердәм дүүлөт реестрын формалаштыру һәм алып бару максатларында күрсәтелгән мәгълүматларны тапшыру һәм куллану тәртибе бюджет, салым, иминият, валюта, банк эшчәнлегә өлкәсендә дүүлөт сәясәтен эшләү һәм норматив-хокукый жайга салу

функцияларен гамәлгә ашыручы гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу өлкәсендә дәүләт сәясәтен эшләү һәм тормышка ашыру һәм норматив-хокукий жайга салу функцияларен гамәлгә ашыручы, башкарма хакимиятнең салымнар һәм жыемнар турындагы кануннарның үтәлешен контрольдә тоту һәм күзәтү функцияларен башкаручы федераль органы белән килешеп башкарма хакимиятнең федераль органы тарафыннан раслана.

Бүлек XII. ЙОМГАКЛАУ НИГЕЗЛӘМӘЛӘРЕ

Маддә 78. Гражданлык хәле актларын теркәү органнары хезмәткәрләренә, дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең күп функцияле үзәкләре хезмәткәрләренә, Рәсәй Федерациясе гражданның, чит ил гражданның һәм гражданлыгы булмаган затларның элекке Федераль канунны бозган өчен җаваплылыгы

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

1. Гражданлык хәле актларын теркәү органнары хезмәткәрләре һәм күпфункцияле үзәкләре хезмәткәрләре гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алганда Рәсәй Федерациясе гражданның, чит ил гражданның яисә гражданлыксыз затларның хокуклары бозган очракта, үзләренә канунсыз карарлары, гамәлләре (эшләмәүләре белән) аркасында күрсәтелгән затларга зыян китерүләре сәбәпле, Рәсәй Федерациясе кануннарында билгеләнгән тәртиптә җаваплылык тоталар.

(2017 елның 29 декабреннән 438-ФЗ номерлы Федераль канун редакциясендә)

2. Рәсәй Федерациясе гражданны, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар элекке Федераль канунны бозган өчен Рәсәй Федерациясе кануннары белән билгеләнгән җаваплылык тоталар.

Маддә 79. Элекке Федераль канунны гамәлгә кертү тәртибе

1. Элекке Федераль канун рәсми басылып чыккан көннән үз көченә керә.

2. Элеге Федераль канун үз көченә кергәннән соң һәм элеге Федераль канунның 4 маддәсендә каралган Рәсәй Федерациясе субъектлары кануннары үз көченә кергәнче жирле үзидарә органнары тарафыннан житештерелгән гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алу, ләкин 2003 елның 1 декабреннән дә соңга калмыйча, тиешле муниципаль берәмлек территориясендә теркәлгән вакытта Рәсәй Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте органнары тарафыннан төзелгән гражданлык хәле актларын теркәү органнары булмаса, гамәлдә дип таныла, шулай ук жирле үзидарә органнары тарафыннан элеге Федераль канунда билгеләнгән гражданлык хәле актларын дәүләт теркәвенә алуга таләпләрне үтәү шарты белән.

(2 пункт 2003 елның 7 июленнән 120-ФЗ номерлы Федераль канун белән кертелгән)

3. Элеге Федераль канун үз көченә кергән көннән үк танырга:

РСФСР ның никах һәм гаилә турындагы кодексының IV "Гражданлык хәле актлары" бүлегенә (РСФСР Югары Советы Жыелма басмасы, 1969, N 32, 1086 маддәсе); "РСФСР никах һәм гаилә турындагы кодексны раслау турында" 1969 елның 30 июленнән РСФСР Кануны (РСФСР Югары Советы Жыелма басмасы, 1969, 32, 1086 маддәсе) үз көчен югалтты;

Рәсәй Федерациясе территориясендә гамәлдә булмаган 1991 елның 3 июленнән 2295-1 номерлы "СССР гражданның фамилиясен, исемнәрен һәм атасының исемнәрен үзгәртү тәртібе турында" СССР кануны (СССР халык депутатлары Съезды һәм СССР Югары Советы Жыелма басмасы, 1991, № 29, 839 маддә).

Маддә 80. Норматив хокукый актларны элеге Федераль канунга туры китерү

Рәсәй Федерациясе Президенты, Рәсәй Федерациясе Хөкүмәте үз норматив хокукый актларын элеге Федераль канунга үз көченә кергән көннән өч ай эчендә туры китерергә тиеш.

Рәсәй Федерациясе президенты

Б.ЕЛЬЦИН

Мәскәү, Кремль

1997 елның 15 ноябре

№ 143-ФЗ